

Uusperheissä asuvien lasten (7–13 v) hyvinvointi

-Elämänlaadun ja osallisuuden näkökulma

Noora Rankala
pro gradu -tutkielma
Hoitotiede
Hoitotieteen laitos
Turun yliopisto

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Hoitotiede

Tekijä(t): Noora Rankala

Otsikko: Uusperheissä elävien lasten (7–13 v) hyvinvointi- Elämänlaadun ja osallisuuden näkökulma

Ohjaaja(t): TtT Anni Pakarinen

Sivumäärä: 53 sivua ja 12 liitesivua

Päivämäärä: Maaliskuu 2024

Uusperheet ovat nykyisin yhä tavallisempi perhemuoto, kun perinteiset lapsiperheet ovat moninaistuneet. Uusperheen muodostumisessa on monia ulottuvuuksia ja niihin liittyvät muutokset voivat vaikuttaa uusperheen lasten hyvinvointiin. Tässä tutkimuksessa uusperheen lasten hyvinvointia tarkastellaan lapsilähtöisesti heidän kokemustensa kautta. Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata uusperheissä elävien lasten (7–13 v) elämänlaatua ja osallisuutta sekä niiden välisiä yhteyksiä. Tämä tutkimus on osa Stepping- tutkimusta. Stepping- tutkimus on osa Suomen Uusperheiden liiton kehittämishanketta, joka on aloitettu vuosina 2018–2021. Toiminnan yhtenä tavoitteena on tuottaa hyvinvointitietoa uusperheistä.

Tutkimus toteutettiin poikkileikkaustutkimuksena. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä kevään 2022 ja syksyn 2023 aikana. Vastaajina oli 20 uusperheen lasta. Uusperheen lasten hyvinvointia arvioitiin Kid-KINDL elämänlaatumittarin 24-väittämällä sekä THL:n Osallisuusindikaattorin 10 väittämällä käyttäen 5-portaista Likert-asteikkoa. Lisäksi lapsilta kerättiin taustatietoja. Aineisto analysoitiin tilastollisesti IBM SPSS Statistic 29 ohjelmalla. Aineiston analyysissä käytettiin kuvailevaa tilastoanalyysia analysoimalla muuttujien keskiarvot, mediaanit sekä keskihajonnat. Ryhmien vertailussa käytettiin Kruskal- Wallisin testiä ja yksisuuntaista varianssia. Spearmanin korrelaatiotestillä tarkasteltiin elämänlaadun ja osallisuuden välisiä yhteyksiä.

Uusperheen lapset (n=20) arvioivat elämänlaadunsa ja osallisuuden kokemuksensa yleisesti varsin hyväksi. Vahvin osa-alue elämänlaatu mittarissa oli koulunkäynti osa-alue ja vastaavasti heikoin itsetunto osa-alue. Osallisuusindikaattorin väittämässä oli myönteisiä vastauksia prosentuaalisesti enemmän jokaisessa väittämässä. Taustamuuttujien ja tutkimusmuuttujien välillä havaittiin kolme tilastollisesti merkitsevää poikkeavuutta. Iällä oli yhteys perhesuhteet ja koulunkäynti osa-alueisiin ja iällä uuden perheen muodostuessa oli yhteys perhesuhteet osa-alueeseen. Ikäryhmien välillä oli hieman vaihtelua keskiarvoissa. Osallisuudella ja jokaisen elämänlaatu summamuuttujan välillä oli positiivinen korrelaatio. Tilastollisesti merkitseviä korrelaatioita havaittiin osallisuuden ja psyykkisen hyvinvoinnin välillä (p-arvo $\leq 0,001$) sekä osallisuuden ja perhesuhteet osa-alueen välillä (p-arvo $,002$). Heikoin positiivinen korrelaatio oli osallisuuden ja ystävät ja kaverisuhteet osa-alueen välillä.

Tutkimus tuotti tietoa uusperheen lasten elämälaadun ja osallisuuden kokemuksista. Tulokset osoittavat positiivista suuntaa osallisuuden ja elämänlaadun välillä. Osallisuuden kokemuksen vaikutusta suhteessa elämänlaadun eri tekijöihin tulisi tunnistaa. Lisäksi uusperheen lasten ikäkauteen liittyviä ilmiöitä on tärkeä huomioida. Nämä asiat tulisi muistaa, kun kehitetään uusperheen lasten hyvinvointia tukevia sopivia kohtaamis-, ohjaus ja-työmenetelmiä.

Avainsanat: uusperhe, lapsi, osallisuus, elämänlaatu

Master`s Thesis

Academic subject: Nursing science

Author: Noora Rankala

Title: The well-being of children (7–13 years) living in stepfamilies - The perspective of quality of life and participation

Supervisors: PhD Anni Pakarinen

Number of pages: 53 pages, 12 appendix pages

Date: March 2024

Stepfamilies are at the present time an increasingly common family form, as traditional families with children have diversified. The formation of a stepfamily has many dimensions and the changes related to them can affect the well-being of the children in stepfamily. In this study, the well-being of the children of the stepfamily are examined from a child-oriented perspective through their experiences. The purpose of this study is to describe the quality of life and participation of children (7–13 years) living in stepfamilies and the connections between them. This study is part of the Stepping study. The Stepping study is part of the development project of the Stepfamily Association of Finland which was started in 2018–2021. One of the goals of the activity is to produce well-being information from stepfamilies.

The study was carried out as a cross-sectional study. The data was collected using an electronic survey during spring 2022 and autumn 2023. The respondents were 20 children of a stepfamily. The well-being of the children of the stepfamily was assessed using the 24 items of the Kid-KINDL quality of life measure and the 10 items of the THL's Experiences of Social Inclusion Scale (ESIS) using a 5-point Likert scale. Additionally, background factors were collected from the children. The data was analyzed statistically with the IBM SPSS Statistic 29 program. Descriptive statistical analysis was used in the analysis of the data by analyzing the mean values, medians, and standard deviations of the variables. The comparison of the groups used Kruskal-Wallis test and one-way variance. Spearman's correlation test was used to examine the connections between quality of life and participation.

The children of the stepfamily (n=20) generally rated their quality of life and experience of participation as quite good. The strongest area of the quality-of-life measure was schooling, and the weakest area was self-esteem. In the items of the Experiences of Social Inclusion Scale there were percentage wise more positive answers in each statement. Three statistically significant deviations were observed between the background variables and the study variables. Age had a connection with the family relations and schooling subareas, and age at the formation of a stepfamily had a connection with the family relations subarea. There was a slight variation in the averages between the age groups. There was a positive correlation between participation and each sum variable of quality of life. Statistically significant correlations were observed between participation and psychological well-being (p-value $\leq .001$) and between participation and family relationships subareas (p-value .002). The weakest positive correlation was between participation and friend's subarea.

The research provided information about the quality of life and participation experiences of the children of the stepfamily. The results indicate a positive trend between participation and quality of life. The effect of the participation in relation to different factors of the quality of life should be identified. In addition, it is important to take into account the phenomena related to the age of the children in the stepfamily. These things should be remembered when developing appropriate meeting's, guidance and work methods that support the well-being of the children of the stepfamily.

Keywords: stepfamily, child, participation, quality of life

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	6
2	TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	8
2.1	Hyvinvointi käsitteenä	8
2.2	Uusperhe	9
2.3	Lapsen hyvinvointi elämänlaadun ja osallisuuden näkökulmasta	10
2.4	Uusperheessä elävän lapsen hyvinvointi	12
3	KIRJALLISUUSKATSAUS	15
3.1	Tiedonhaun kuvaus (hakustrategia)	15
3.1.1	Mukaanotto ja poissulkukriteerit	15
3.1.2	Kirjallisuuden hakuprosessi	16
3.2	Kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysi	17
3.3	Kirjallisuuskatsauksen tutkimusten laadunarviointi	18
3.4	Kirjallisuuskatsauksen tulokset	19
3.4.1	Dyadiset vaikutussuhteet hyvinvointiin	20
3.4.2	Emotionaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin	22
3.4.3	Sosiaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin	26
3.5	Yhteenveto tutkimuksista	29
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	31
5	TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTUS	32
5.1	Tutkimusasetelma	32
5.2	Tutkittavat, otos ja rekrytointi	32
5.3	Kysely ja mittarit	33
5.4	Aineiston keruu	34
5.5	Aineiston analyysi	34
6	TUTKIMUS TULOKSET	37
6.1	Vastaaajien kuvaus	37
6.2	Vastaaajien kuvaus elämänlaadusta	38
6.3	Vastaaajien kuvaus osallisuudesta	43

6.4	Elämänlaadun ja osallisuuden yhteydet	44
7	POHDINTA	47
7.1	Tutkimustulosten tarkastelu	47
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	49
7.3	Tutkimuksen eettisyys	50
7.4	Johtopäätökset	51
7.5	Jatkotutkimusehdotukset	53
	Lähteet	54
	Liitteet	62
	Liite 1. Taulukko kirjallisuuskatsauksen tiedonhausta	62
	Liite 2. Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista	63
	Liite 3. Elämänlaatu ja osallisuus osa-alueiden jakaumien kuvaajat	71

1 JOHDANTO

Monimuotoistuvat perheet ja uusperheissä eläminen ovat osa nykyajan yhteiskuntaa ja yhä tavallisempi perhemuoto, joka koskettaa useampien lasten ja nuorten arkipäivää (Broberg 2010; King ym. 2018; Pylyser ym. 2018). Uusperheet ovat lisääntyneet ja perherakenteet laajentuneet. Uusperheiden määrä on ollut kasvussa, kun katsotaan tilastokeskuksen tilastointia 1990-luvulta lähtien, jolloin uusperheiden määrä kaikista lapsiperheistä oli 6.8 %. Vuoden 2021 lopussa Suomessa oli 49 630 uusperhettä, joka on kaikista lapsiperheistä 9 %. Tilastojen mukaan noin joka kymmenes lapsiperhe on uusperhe. (SVT 2021.) Osa lapsista saattaa viettää siis ainakin jonkin aikaa lapsuudestaan uusperheessä (King ym. 2018).

Kodin läheiset ihmissuhteet ovat lapsen hyvinvoinnin ja sen myötä myös hyvän olon tärkeä perusta. Vaikka asuinpaikka vaihtuisikin, kokemukset kodista siirtyvät mukana uuteen kotiin. Hyvät suhteet vanhempaan edistävät kodintunteen syntymistä. Lapsen lähiyhteisössä perhe on keskeisessä roolissa. Perheen ydin määräytyy usein niistä henkilöistä, jotka asuvat yhdessä. (Pulkkinen 2022.) Uusperheen lapsi saattaa sen sijaan olla jäsen kahdessa eri perheyhteisössä. Perherakennetta, kuvaavat ne perheenjäsenet, jotka ovat läsnä lapsen tai nuoren kotitaloudessa, perheilmapiiri taas viittaa perheen ihmissuhteisiin. Nämä molemmat tekijät vaikuttavat myös lapsen terveyteen. (Herke ym. 2020.) Perheellä on myös keskeinen rooli, kun ajatellaan terveyteen liittyvien käyttäytymismallien kehittymistä (McMillan 2015). On arvioitu, että perhesuhteisiin liittyvät muutokset voivat olla vaarana lapsen hyvinvoinnille. (Broberg 2010).

Uusperhe ei synny itsestään ja sen kehittyminen on alttiina vaikutteille, jotka tulevat muun muassa yhteiskunnassa vallitsevista näkökulmista, kuten siitä millä tavoin nähdään ideaali perhe tai ydinperhe (Pylyser ym. 2018). Ydinperhe voidaan nähdä hallitseva muotona, johon muunlaisia perhemuotoja verrataan, vaikka oikeastaan yhtä vallitsevaa perhemuotoa ei tänä päivänä ole enää olemassa. Tästä huolimatta uusperheet kohtaavat haasteita, jotka eroavat perinteisen ydinperheeksi ajatellun perheen kohtaamista haasteista (Kumar 2017). Uusperheen muodostumisessa uusperheen jäsenten on rakennettava uusi perhe ja perheidentiteetti yhdessä (Broberg 2010; Pylyser ym. 2018). Uusperheet kohtaavatkin yleensä useita stressitekijöitä, joita biologisten ydinperheiden jäsenet eivät koe (Jensen ym. 2018). Perheen muodostuminen uudeksi perheeksi käy läpi toisiinsa liittyviä kehitysvaiheita, jossa aikaisemmat elämäkokemukset ja muistot vaikuttavat arkeen (Bronberg 2010; Pylyser ym. 2018). Menneisyyden vaikutukset näkyvät erityisesti uusperheiden muodostumisessa, kun mukana

tulevat aikaisemmasta perherakenteesta tulleet muistot, kokemukset ja odotukset sekä erilaiset elämäntyyli (Pylyser ym. 2018). Lasten näkökulmasta uusperheen muodostuminen ei ole niin selkeää ja saa aikaan erilaisia tunteita sekä ajatuksia. Lapsen ajatukset perheestä ja perheen hahmottaminen voivat olla erilaisia aikuisten kanssa (Heikinheimo & Teerijoki 2022). Uuden perheen rakentaminen on jatkuva prosessi, jotta perhesuhteet pysyvät yllä ja vahvistuvat (Pylyser ym. 2018).

Hyvinvointi on laaja käsite. Aikaisemman tutkimustiedon pohjalta tiedetään, että lasten arjen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät ovat ulottuvuuksiltaan ja tasoiltaan moninaisia. Vaikutukset ulottuvat ympäristöön, sosiaalisiin suhteisiin ja lasten toimijuuteen arjen tilanteissa. (Kallinen ym. 2021.) Uusperhe itsessään ei tutkimustiedon pohjalta ole uhka lapsen hyvinvoinnille (Heikinheimo & Teerijoki 2022). On kuitenkin havaittu, että perheeseen ja sen rakenteeseen kohdistuvat muutokset ovat yhteydessä lasten hyvinvointiin (Broberg 2010). Uusperheessä stressitekijät voivat liittyä muun muassa ihmissuhteisiin, ristiriitaisiin perhekulttuureihin, odotuksiin, rajoihin tai ajatuksiin bonusvanhemmista (Jensen ym. 2018). Uusperheen lapset voivat myös kokea menetyksen tunteita ja uusperhettä voidaan verrata aikaisempaan perheeseen (Kumar 2017). Lasten perheeseen liittyvien näkemysten tärkeyttä on painotettu ja esitetty tarve saada kuuluvaksi heidän näkemyksiänsä etenkin varhaisenlapsuuden ja keskilapsuuden ikävaiheessa olevilta (Dunn ym. 2001). Uusperhetutkimus on tunnistanut lapsen ja bonusvanhemman välisen vuorovaikutuksen merkittävänä tekijänä muun muassa uusperheen toimivuuden kannalta. On kuitenkin tuotu esille, että huomiota tulisi kiinnittää enemmän lasten näkökulmiin uusperhe elämästä, sen läheisyydestä ja laadusta. (Jensen & Shaver 2013.)

Tämän pro gradu tutkielman tarkoitus on kuvata uusperheissä elävien lasten (7–13 v) elämänlaatua ja osallisuutta sekä niiden välisiä yhteyksiä. Tutkimuksen teoreettinen tausta koostuu käsitteiden määrittelystä sekä systemaattisella tiedonhaulla toteutetusta kirjallisuuskatsauksesta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on kuvata, minkälaista aikaisempaa tutkimusta on tehty liittyen uusperheen lasten hyvinvointiin sekä kuvata mitkä tekijät ovat aikaisemman tutkimuksen mukaan olleet yhteydessä uusperheen lapsen hyvinvointiin. Hyvinvointi rakentuu erilaisista tekijöistä. Tässä tutkielmassa hyvinvointi keskittyy subjektiivisesti koettuun hyvinvointiin. Uusperheen lasten hyvinvointia lähestytään koetun elämänlaadun ja osallisuuden käsitteiden näkökulmista. Lähtökohtana on lapsen oman mielipiteen kuuleminen ja halu ymmärtää heidän omakohtaisia kokemuksiansa.

2 TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Hyvinvointi käsitteenä

Hyvinvointi on laaja ja käsite ja moniulotteinen ilmiö (Karvonen ym. 2022). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) jakaa hyvinvoinnin osatekijät terveyteen, materiaalliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Määritelmä pitää sisällään myös elämälaadun näkökulman. (THL 2023.) Hyvinvointia voidaan tarkastella sekä yksilön että yhteisön tasoilta (THL 2022). Tässä työssä hyvinvoinnin tarkastelu on rajattu yksilön tasoon. Yksilölliseen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät käsittävät sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen, onnellisuuden ja sosiaalisen pääoman (THL 2022). Maailman terveysjärjestön (World Health Organization [WHO]) hyvinvoinnin määritelmä ulottuu myös sosiaalisiin olosuhteisiin, elämänlaadun käsitteeseen sekä yksilön kykyyn vaikuttaa ja osallistua asioihin, joilla on omassa elämässä itselle merkitys ja jokin tarkoitus (WHO 2021). Hyvinvointi nähdään myös henkisenä tilana, johon liittyy muun muassa subjektiiviset kokemukset onnellisuudesta ja tyytyväisyydestä, sekä se miten yksilön toiveet toteutuvat suhteessa hänen omiin pyrkimyksiinsä (Axford 2008).

THL:n ja WHO:n hyvinvoinnin rakentumiseen vaikuttavissa tekijöissä toistuu samoja termejä. Huomioiden hyvinvointi ilmiön moniulotteisuuden ja siihen liitetyt vaihtelevat osa-alueet tässä tutkielmassa hyvinvoinnin tarkastelusta jätetään pois aineellisten resurssien vaikutukset hyvinvointiin. Hyvinvointi rakentuu erilaisista tekijöistä, joita kuvataan tässä tutkimuksessa yksilön hyvinvoinnin ja subjektiivisuuden kautta. Tässä tutkimuksessa uusperheen lasten hyvinvointia lähestytään koetun elämänlaadun ja osallisuuden käsitteiden näkökulmista. Näiden hyvinvointikäsitteiden lähtökohtana on sosiaalisten suhteiden ja itsensä toteuttamiseen liittyvät tarpeet, sillä ne toistuvat ja ovat yhteneväisiä sekä THL:n että WHO:n hyvinvoinnin määritelmässä.

Näiden hyvinvoinnin tekijöiden rinnalle nostetaan myös Erik Allardtin hyvinvointiteoriasta loving ja being hyvinvoinnin ulottuvuudet. Teoria tarjoaa tukea osallisuuden ja elämänlaadun ymmärtämiseen hyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä, sillä teoriassa painottuu myös sosiaalisiin suhteisiin ja itsensä toteuttamiseen liittyvät tarpeet hyvinvoinnin muodostumisessa. Näiden tarpeiden tyydyttymisen Allardt on nimennyt elämänlaaduksi. Teorian loving- ulottuvuutta kuvataan yhteisyysuhteeksi, joka liittyy siihen, miten ihminen käyttäytyy suhteessa muihin ihmisiin. Katsotaan että ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten

suhteiden verkostoon, antaa ja saada toveruutta ja rakkautta. Being- ulottuvuus liittyy taas itsensä toteuttamisen tarpeeseen kuten mielekkään tekemisen ja vaikuttamisen mahdollisuuteen elämässä, jotka nähdään tärkeinä siinä, että ihminen voi hyvin. (Allardt 1976.) Ihminen tarvitsee mielekästä tekemistä, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia ja ihmissuhteita. Hyvinvoinnille välttämätöntä on kaikkien näiden täyttyminen edes vähimmäistasolla. (Karvonen ym. 2022.)

2.2 Uusperhe

Uusperhe käsitteenä on moninainen, sillä sen sisälle kuuluu monentyypisiä perhemuotoja. Virallisen määritelmän mukaan uusperhe muodostuu, kun perheessä on alle 18-vuotias toisen puolison lapsi (Tilastokeskus 2022). Tilastoista ulkopuolelle jäävät ne perheet, joissa lapsi ei asu virallisesti, sillä perhetilastointi tehdään lapsen vakinaisen asuinpaikan mukaa. Lasta ei voida tilastoida kahteen eri osoitteeseen tämän vuoksi esimerkiksi perhe, jossa lapsi asuu vuoroviikoin tai viikonloppuisin jää perhetilastoinnin ulkopuolelle. (Pietiläinen & Toivola 2023.)

Uusperhe terminologiaan liittyy moninaisuutta eikä aina ole täysin selvää, miten perheenjäseniä nimitetään. Uusperhesanastossa näkyy perhettä ja sen jäseniä kuvaavia sanoja, joihin on liitetty erityyppisiä kuvaavia sanoja kuten lähi- etä- uusi ja -puoli. (Laaksonen 2014.) Tätä nykyä suositaan kuitenkin välttämään puolikas tai puoli- loppuisia sanoja sillä niihin liittyy kielteinen mielikuva, sen sijaan puoli-alkuiset yhdyssanat kuten puoliäiti nähdään suotavampina. Uusperheen jäsenten nimeämisessä käytetään myös bonus- alkuisia sanoja, joilla tuodaan esille se, että suhde ei ole biologinen. Vanhemmista käytetään myös nimeä sosiaalinen vanhempi. (Laaksonen 2014; Supli 2023.) Suomen kieleen ei ole kehittynyt yhteisesti käytettyä sanastoa, joilla uusperheessä olevia perheenjäseniin viitataan. Näiden käsitteiden selventäminen auttaisi myös uusperheen rakenteellista yhdistämistä sekä helpottaisi sen jäsentämistä myös lasten ajatuksissa. (Pulkinen 2022.) Käytän tässä työssä termiä bonusvanhempi, jolla kuvataan uusperheen niitä aikuisia, jotka eivät ole yhden tai useamman lapsen biologisia vanhempia, käytän termiä kuvamaan sekä avo- että avioliitossa olevia uusperheen aikuisia.

2.3 Lapsen hyvinvointi elämänlaadun ja osallisuuden näkökulmasta

Lasten kasvua ja kehitystä kuvataan usein ikäkausittain. Ikävuosista 6–7 noin 12-vuoteen ulottuva vaihe on keskilapsuuden aikaa eli aika esikoulun ja koulun alkamisesta varhaisen nuoruusiän alkuun. (Nurmi ym. 2014; Pulkkinen 2022.) Kehitys-psykologinen kirjallisuus jaottelee lapsuuden vaiheita ikäsidonaisesti koulujärjestelmän luokkien mukaisesti (Pulkkinen 2022). Ikävuodet 6–12 käsittää alakouluikäiset lapset (Korhonen 2021). Keskilapsuutta elävien lasten elämä ei ole enää ihan pienen lapsen elämää mutta toisaalta ei ihan vielä nuoruuttakaan. Nuoruusikä on aikaa, jolloin siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen. Tässä elämävaiheessa lapsen sosiaalinen piiri monesti laajenee kotoa laajemmalle ympäristöön kuten kouluun ja lapselle muodostuu uusia rooleja. Nämä tekijät vaikuttavat myös lapsen kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. Lapsen kehityksen ja psyykkisen hyvinvoinnin kannalta on keskeistä, että hänelle muodostuu myönteinen käsitys omasta osaamisesta ja selviytymisestään kotona ja ystäväpiirissä. Puutteet positiivisen minäkehityksen muodostumisessa voivat vaarantaa lapsen emotionaalisen kehityksen ja vaikuttaa siihen, miten lapsi kokee ihmissuhteissaan hyvinvoinnin tunnetta. (Nurmi ym. 2014.) Lapsen hyvinvoinnin ja kasvun osalta lapsi itse nähdään keskiössä aktiivisena toimijana ja hänen kokemusmaailmansa osana hyvinvointia. Lapsuuden katsotaan biologian lisäksi määrittävän myös sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Lapsi sanaan liitetään myös lapsikäisyys, joka pitää sisällään lapsen suhteen aikuiseen. (Pulkkinen 2022.) Tässä tutkimuksessa lapset käsittävät ikäryhmät 7–13. Tämä jaottelu on tehty vastaamaan tutkimuksessa käytettävän KINDL- mittariston ikäryhmien jaottelua. Ravens-Sieberer & Bullinger 1998).

Elämänlaatu on yksi ulottuvuus hyvinvointiin liittyvässä tarkastelussa. Elämänlaadun käsitteelle ei ole olemassa yhtä ainoaa määritelmää mutta tyypillisesti sisällytetään samakaltaisia tekijöitä kuten aineellinen hyvinvointi, terveys, toimintakyky, psyykkinen, emotionaalinen ja kognitiivinen hyvinvointi, suhteet läheisiin sekä käsitys itsestä. (Vaarama ym. 2010.) WHO:n elämänlaadun määritelmässä korostuu yksilön käsitys elämästään ja asemastaan siinä kulttuuri ja arvokontekstissa, jossa hän elää sekä yksilön suhde hänen tavoitteisiinsa, odotuksiinsa, huolenaiheisiinsa ja normeihinsa. Elämänlaatu on laajalle ulottuva monimutkaisen kokonaisuus, joka käsittää henkilön fyysisen terveyden, psykologisen tilan, henkilökohtaiset uskomukset sekä riippumattomuuden sosiaalisista suhteista. (WHO 2012.)

Elämänlaatu, elämään tyytyväisyys ja koettu hyvinvointi esiintyvät toistensa kanssa synonyymeinä. Elämään liittyvään tyytyväisyyteen on liitetty terveyden lisäksi mm. hyvät asuinolosuhteet ja perheongelmien vähäisyys, ikä, sukupuoli ja persoonallisuustekijät. Elämänlaatu nähdään moniulotteisena ja dynaamisena. (Vaarama ym. 2010.) Se on henkilökohtainen ja jatkuvasti muuttuva käsitys elämästä, joka jäsentyy tunteiden kautta ja ulottuu menneisyydestä tulevaisuuteen sisältäen ihmisiä ja tapahtumia ja se vaihtelee elämäkulun mukaan (Jordan 2012). Elämänlaatua muovaavat muun muassa ihmissuhteet, mielekäs tekeminen, omanarvintunto ja odotukset hyvästä elämästä (THL 2022). Elämänlaatu on sekä subjektiivista että objektiivista. Subjektiivisen elämänlaadun arvioinnin osina käytetään muun muassa terveyttä, elintasoja, turvallisuutta, sosiaalisia olosuhteita, ihmissuhteita ja yhteisöllisyyden tunnetta. (Jordan 2012.)

Osallisuus syntyy vuorovaikutuksessa ihmisten välillä. Se on olemista, toimimista, osallistumista erityyppisissä suhteissa, joissa pystyvyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien kokemus voi vaihdella. Osallisuuteen liittyviä käsitteitä voidaan muotoilla hieman eritavoin. Osallisuuden voidaan ajatella olevan liittymistä (involvement), suhteissa olemista (relatedness), kuulumista (belonging) ja yhteisyyttä (togetherness). Yhtä lailla se on yhteensopivuutta (coherence) sekä mukaan ottamista (inclusion). Se on myös mahdollisuutta osallistua (participation) ja siihen liittyvää vaikuttamista (representation). (Isola ym. 2017.)

Lapsen osallisuus liittyy siihen, miten hänelle mahdollistetaan mukana olo asioidensa käsittelyssä hänelle merkittävissä yhteisöissä. Osallisuuden kokemus on merkittävää identiteetin kehittymisen kannalta ja se on yksi kasvun ja kehityksen peruslähtökohta. Lainsäädäntö perusoikeuksista ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen artikla 12 painottavat myös lasten oikeutta osallistua itseä koskevien asioiden käsittelyyn sekä itseä koskevan tiedon saantiin. Osallisuutta on kuvattu myös osallisuuden portaiden kautta. Osallisuus ilmenee näissä portaissa oikeutena saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuksista ja toimenpiteistä. Niin ikään mahdollisuus tuoda oma mielipide esille ja vaikuttaa asioihin korostuvat. Porrasmallin alimmalla portaalla vaikuttamismahdollisuudet ovat pienet, kun taas korkeammalla portailla ne kasvavat. Vastavuoroisuus ja lapsen kokemus osallisuudesta nähdään merkittävä sillä osallisuus ei toteudu jollei lapselle synny tätä kuulluksi tuleminen kokemusta. (THL 2023.)

Kuuluminen (belonging) on oleellinen osa osallisuuden toteutumista. Sen katsotaan olevan arvostusta, sitä että on yhteys muihin ja sitä että sopii joukkoon. Kuulumisen laiminlyömisellä

voi olla useita negatiivisia seurauksia, jotka liittyvät identiteettiin, hyvinvointiin, terveyteen ja itsetuntoon. (Guerin & McMenamin 2018.)

2.4 Uusperheessä elävän lapsen hyvinvointi

Perhe edustaa poikkeuksellisen merkittävää ja elinikäisesti vaikuttavaa tekijää lasten ja nuorten terveydelle (Herke ym. 2020). Uusperhe tuo yleensä yhteen ihmisiä, joilla on erilaisia taustoja ja historioita. Samaan aikaan syntyy uusia suhteita, jotka osaltaan muuttavat olemassa olevia suhteita ja perheprosesseja. (Jensen & Lippold 2018.) Perherakenteen on havaittu liittyvän lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyteen. Vaikutukset ulottuvat fyysisen ja psyykkisen osa-alueen lisäksi myös terveystilanteeseen. On myös osoitettu, että ydinperhe vahvistaa parempia terveystuloksia verrattuna yksihuoltajaperheisiin tai uusperheisiin. (Herke ym. 2020.) Perheen vakaus on tärkeä tekijä lasten terveen kehityksen kannalta (Manning 2015).

Lasten hyvinvointiin liittyvää tutkimusta tehdään usealla eri tieteenalalla kasvavassa määrin (Minkkinen 2015). Suomessa lasten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää tietoa kootaan yhteen ja raportoidaan muun muassa erilaisten tutkimusten ja hankkeiden avulla. FinLapset rekisteri kokoaa tietoa Suomessa asuvien lasten ja nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista joka neljäs vuosi ja kouluterveyskysely joka toinen vuosi. (THL 2023.) UNISEF on YK:n alainen ja maailman suurin lastenjärjestö. UNICEF:n Report Card -raportissa Suomi sijoittui viidenneksi lasten hyvinvointivertailussa. Hyvinvointia tarkasteltiin lasten henkisen hyvinvoinnin, fyysisen hyvinvoinnin, akateemisten ja sosiaalisten taitojen osalta 38 rikkaan maan osalta. (UNISEF 2020.) Vertailu ei tuo kuitenkaan esille perherakenteeseen liittyviä tekijöitä eikä tarkastele näitä tekijöitä lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta. Uusperhe on perhemuotona yleinen, kuitenkin uusperheen erilaiset tarpeet ja kokemukset voivat vaikuttaa sekä perheen vakauteen että yksilön hyvinvointiin (Jensen 2022). Uusperheen lasten on raportoitu usein kokevan huonompaa hyvinvointia verrattuna kahden biologisen vanhemman kanssa eläviin lapsiin (King ym. 2018).

Uusperheen lasten hyvinvointia on aiemmissa tutkimuksissa kuvattu erilaisista näkökulmista. Uusperheen lapsiin liittyvä tutkimusta on tehty jo ainakin 80 luvulta lähtien, jolloin suurin osa tutkimuksesta on lähtökohdiltaan lähestynyt uusperheitä ja niihin liittyviä suhteita ongelmalähtöisesti ja tutkimus on ollut perherakenteisiin liittyvää vertailua uusperheen lasten ja muiden lasten välillä. (Coleman & Ganong 1990.) Vertaileva asetelma on esiintynyt myös viimeaikaisissa tutkimuksissa, joissa on tutkittu perherakenteeseen liittyviä eroja lasten ja

nuorten terveydessä ja terveystyöskäyttämismisessä (mm. Herke ym. 2020; Irvin ym. 2018; McMillan ym. 2015; McMillan ym. 2016; Rattay ym. 2018).

Uusperheen lasten hyvinvointia on selvitetty myös tutkimalla mm. perheidentiteetin muodostumista ja oleellisia perheprosesseja perhesuhteiden muodostumisessa. (Pylyser ym. 2018), sekä tutkimalla yhteisvanhemmuutta uusperheissä (Ganong ym. 2021). Lisäksi tutkimus on esittänyt bonusvanhemman ja lapsen välisten suhteiden yhteyksiä lapsen hyvinvointiin (Jensen 2019; Jensen 2022; King ym. 2015a), bonusvanhemman ja lapsen suhteen kehitykseen liittyviä prosesseja (Coleman ym. 2015), isovanhempien ja lasten suhteita ja niiden vaikutusta hyvinvointiin (Sanner ym. 2018), tehokkaita vanhemmuuden käytäntöjä uusperheissä, jotka edistävät lasten hyvinvointia (Sanner ym. 2022) sekä uusperheen lasten hyvinvointia vanhemman näkökulmasta (Broberg 2012).

Perheen ja lapsen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on mainittu muun muassa perheen sisäiset tekijät kuten dynamiikka, perheen välillä tapahtuva kommunikointi, toisten huomiointi ja vuorovaikutuksen toimivuus. Katsotaan että puutteet näissä tekijöissä voivat vaikuttaa perheen ilmapiiriin ja aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia mm. lapsen käyttäytymiseen. (Broberg 2010.) Samankaltaisia havaintoja on tehty jo myös 90 luvulla mm. Fine ym.1993 esittivät tuloksia siitä, että perherakenteeseen kohdistuvassa tutkimuksessa huomattiin eroja lasten hyvinvointiin liittyvissä tekijöissä kuten sopeutumisessa sekä vanhempien ja lasten välisen suhteen laadussa. Uusperheen lasten sopeutumisen haasteet näkyivät mm. käyttäytymisongelmina, sosiaalisessa kompetenssissa ja päihteiden väärinkäytössä. (Fine ym. 1993.) Aikaisempi tutkimus osoittaa, että uusperheen lapsiin verrattuna kahden biologisen vanhemman kanssa asuvilla lapsilla on keskimääräisesti korkeampi hyvinvoinnin taso. Tämän eron on nähty liittyvät muun muassa ydinperheen tarjoamien parempiin resursseihin. (King ym. 2018.) Vanhempien ero vaikuttaa usein kodin ja muun sosiaalisen ympäristön muuttumiseen. Tämän seurauksena nuori voi kokea kuuluvuuden tunteen heikentymistä erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä kuten kotona, koulussa tai naapurustossa. (Rejaän ym. 2021.) Perheeseen liittyvät muutokset aiheuttavat usein merkittävää stressiä, henkistä ja fyysistä rasitusta sekä jännitystä uusperheen lapsille (Jensen ym. 2017), ja heijastuvat perheen sisäisiin ihmissuhteisiin sekä lasten hyvinvointiin (Broberg 2010).

Uusperheen lasten hyvinvointiin liittyvää tutkimus keskittyy paljolti kansainväliseen tutkimukseen. Suomessa uusperheistä on aikaisemmin tehty enimmäkseen

haastatteluaineistoihin perustuvaa laadullista tutkimusta (Broberg 2010). Uusperheen hyvinvointiin liittyvä tutkimuksessa jää usein lapsen näkökulma vähemmälle huomiolla, eikä tutkimus tuo riittävästi esille lasten käsityksiä uusperheessä elämisestä (Jensen & Shaver 2013). Lasten näkemysten sijaan tutkimuksissa keskitytään useimmiten uusperheen aikuisten näkemyksiin (Jensen & Howard 2015). Tämän vuoksi uusperheen lasten omiin käsityksiin perustuvalla tutkimuksella on tarvetta.

3 KIRJALLISUUSKATSAUS

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata, minkälaista aikaisempaa tutkimusta on tehty liittyen uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä kuvata mitkä tekijät ovat aikaisemman tutkimuksen mukaan olleet yhteydessä uusperheen lapsen ja nuoren hyvinvointiin. Tässä kirjallisuuskatsauksessa tarkastellaan sekä lasten että nuorten hyvinvointia sillä lapset kohderyhmänä on hankalasti saavutettavissa julkaistun tutkimustiedon niukkuuden vuoksi.

Kirjallisuuskatsaus mahdollistaa tietyn aihealueen tai aihekokonaisuuden tarkastelun mutta sen avulla voidaan löytää myös kohdeilmiössä olevia ristiriitoja tai ongelmia (Suhonen ym. 2016). Kirjallisuuskatsaus voidaan toteuttaa eritavoin, luonteenomaista kaikille on kuitenkin usein toistuvat samat vaiheet, jotka ovat tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimusongelman määrittäminen, kirjallisuushaku ja aineiston valinta, tutkimusten arviointi, aineiston perusteella tehtävä analyysi ja synteesi sekä tulosten raportointi (Niela-Vilen & Hamari 2016).

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointia ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaista tutkimusta on tehty liittyen uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin?
2. Mitkä tekijät ovat yhteydessä uusperheen lapsen ja nuorten hyvinvointiin/ millainen on heidän hyvinvointinsa?

3.1 Tiedonhaun kuvaus (hakustrategia)

Systemaattinen tiedonhaku tehtiin kevään 2023 ja syksyn 2023 aikana. Haut tehtiin neljään eri tietokantaa, jotka olivat PubMed, PsycINFO, SocINDEX with Full Text ja Web of Sciences. Tämän lisäksi tutkimukseen soveltuvaa kirjallisuushakua tehtiin myös käyttäen manuaalista hakua. Haut rajattiin koskemaan englannin ja suomenkielisiä julkaisuja. Tietokantahauissa hyödynnettiin myös tietokantojen asiasanoja. Käytetyt hakusanat, hakulausekkeet ja tietokannat on esitetty tarkemmin liitteessä 1.

3.1.1 Mukaanotto ja poissulkukriteerit

Hakustrategiassa määrittelin valmiiksi aihealueeseen liittyvät sisäänotto ja poissulkukriteerit rajaamaan hakutuloksia sekä kohdentamaan tietyn tyyppisiä tutkimuksia varsinaiseen

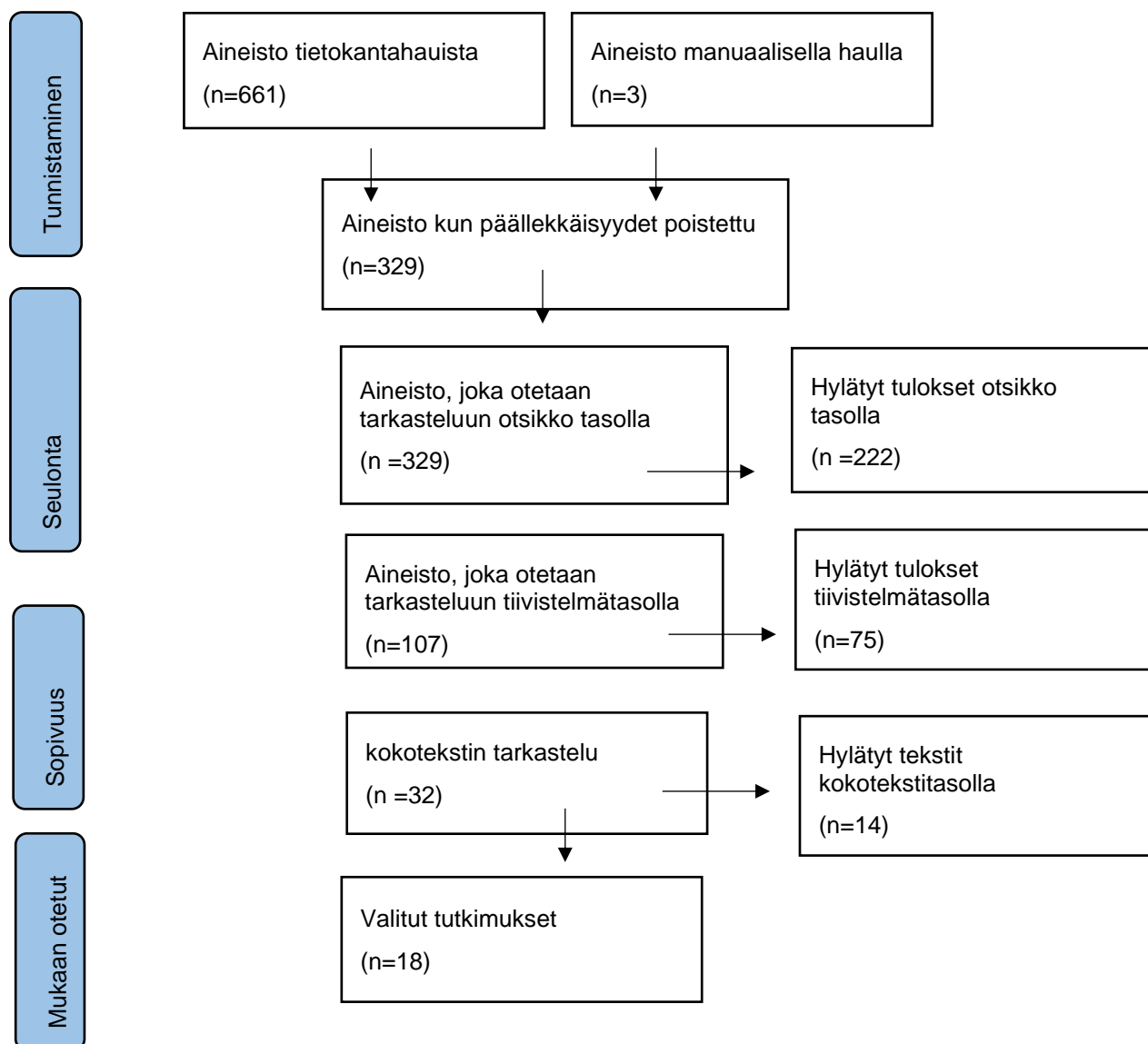
kirjallisuuskatsaukseen. Mukaanottokriteerien mukaisesti valikoituneet tutkimukset käsittelivät uusperheen lapsen ja-/tai nuoren hyvinvointia. Tarkemmat mukaanottokriteerit on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Mukaanotto ja poissulkukriteerit.

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> - Tutkimus käsittelee uusperheen lapsen/nuoren hyvinvointia - Tutkimukset ovat englanniksi/suomeksi - Tutkimukset ovat viimeisen 10 vuoden aikana julkaistuja - Tutkimus on tieteellisessä lehdessä julkaistu ja vertaisarvioitu 	<ul style="list-style-type: none"> - Muiden perherakenteiden hyvinvointia koskevat tutkimukset, vertailevat tutkimukset - Muilla kielillä olevat tutkimukset - Ennen vuotta 2013 julkaistuja - Väitöskirjat, opinnäytetyöt, muiden kuin tieteellisissä lehdissä julkaistut tutkimukset

3.1.2 Kirjallisuuden hakuprosessi

Tietokantahauilla löytyi yhteensä 663 tutkimusta (PubMed 96, APA PsycInfo 170, Soc INDEX with full text 152, Web of Science 242) Manuaalisella haulla löytyi lisäksi 3 tutkimusta. Manuaaliset haut suunnattiin valittujen artikkelien lähdeluetteloihin. Valituista tutkimuksista poistettiin kaksoiskappaleet Zotero viitteiden hallinta ohjelmalla. Tämän jälkeen tutkimukset käytiin läpi otsikko tasolla ja tiivistelmä tasolla. Jäljelle jääneet tutkimukset luettiin kokotekstitasolla. Kirjallisuuskatseukseen valittiin yhteensä 18 tutkimusta. Tutkimusten valinnan eteneminen on kuvattu kuviossa 1. (Moher ym. 2009).

Kuvio 1. Mukailtu PRISMA flow-kaavio tutkimusten valinnan etenemisestä (Moher ym. 2009).

3.2 Kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysi

Kirjallisuuskatsauksen analyysin tarkoituksena on arvioida, koota yhteen tietoa ja syntetisoida yhtenäinen analyysi valitusta aineistosta (Grove ym. 2013). Kirjallisuuskatsauksen aineiston synteisiä ja analyysiä varten valittiin temaattinen lähestymistapa. Tämän lähestymistavan avulla on tarkoitus tunnistaa ja järjestellä aineistosta nousevia teemoja sekä kuvata aineistosta ilmiön kannalta merkityksellisiä asioita (Brown & Clarke 2006).

Analyysi rakentui käymällä läpi tutkimusten kokotekstiä ja tunnistamalla niistä tutkimuskysymysten mukaisesti uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä keskeisiä

ominaispiirteitä. Tuloksista koottiin yhteen ryhmitellen pääteemoja sekä niiden alle alaotsikoita. Tutkimuksista koottiin taulukko, jossa kuvataan tutkimuksen tarkoitus, osallistujat, tutkimusasetelma, aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä, keskeiset tulokset sekä JBI laadunarvioinnin tulokset. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset on esitetty liitteessä 2. Tutkimuksen tuloksia raportoidessa käytetään vaihdellen sekä lapsi että nuori termejä riippuen siitä kumpi ikäryhmä on ollut kyseessä tutkimusten kohderyhmänä.

3.3 Kirjallisuuskatsauksen tutkimusten laadunarviointi

Kirjallisuuskatsauksen laadunarvioinnissa käytettiin Joanna Briggs Institutin (JBI) suomenkielisiä tutkimusten arviointikriteeristöjä (Hoitotieteen tutkimussäätiö [HOTUS] (2018–2019)). Määrälliset tutkimukset (n=16) arvioitiin poikkileikkaustutkimuksen arviointikriteeristön mukaisesti. Näiden tutkimusten pisteet vaihtelivat 4–7 pisteen välillä, kun maksimi oli 8 pistettä. Suurin osa tutkimuksista sai laadunarvioinnissa hyvät pisteet ja asettuvat hoitotieteen tutkimussäätiön hoitosuositusten laadintaan käytettävän käsikirjan sanallisen arvion mukaisesti tasolle kelvollinen-tasokas (Siltanen ym. 2021). Tutkimusten pisteitä vähensi mukaanotto ja poissulkukriteerien puutteelliset kuvaukset. Lisäksi osassa tutkimuksista alkuperäisen pitkittäistutkimuksen aineisto ei ollut saatavilla, josta puuttuvat tiedot olisi mahdollisesti kuvattu. Suurimmassa osassa tutkimuksista oli puutteita myös sekoittavien tekijöiden tunnistamisessa ja huomioimisessa. Kohderyhmä ja tutkimusolosuhteet sekä metodologiset ratkaisut sekä käytetyt mittarit oli kuvattu tutkimuksissa selkeästi.

Laadulliset tutkimukset (n=2) arvioitiin laadullisen tutkimuksen arviointikriteeristön mukaisesti. Tutkimusten pisteet olivat 7–8 välillä maksimi pistemäärän ollessa 10. Pisteitä heikensi puutteelliset tiedot, tutkijan kulttuuristen tai teoreettisten lähtökohtien kuvauksissa eikä tutkijan vaikutusta tutkimukseen tai tutkimuksen vaikutusta tutkijaan ollut tunnistettu. Toisessa tutkimuksessa ei myöskään ollut kuvattu eettisten periaatteiden noudattamista. Molemmista tutkimuksista metodologiset kuvaukset olivat kattavat.

Suurimmassa osassa määrällisiä tutkimuksia oli käytetty kansallisesti edustavan pitkittäistutkimuksen (Add health) ainestoa ja otoskoot olivat suuria. Suurin osa tutkimuksista tarkasteli biologisen äidin, lapsen ja/tai nuoren ja bonusisän talouksia näin ollen tulokset ovat yleistettävissä ensisijaisesti vain kyseisiin uusperhemuotoihin. Kaikissa tutkimuksissa oli esitetty tutkimuksiin liittyviä heikkouksia.

3.4 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Kirjallisuuskatsaukseen valittiin 18 tutkimusta, jotka oli julkaistu vertaisarvioituissa ja tieteellisissä julkaisuissa vuosien 2013–2022 välillä. Kaikki tutkimukset olivat englanninkielisiä. Suurin osa tutkimuksista oli tehty Yhdysvalloissa (n=15), yksi tutkimus oli tehty Belgiassa, yksi Ghanassa ja yksi Pakistanissa. Määrällisiä tutkimuksia oli (16) laadullisia (2). Määrällisissä tutkimuksissa tutkimusmenetelmänä oli useimmiten strukturoitu kysely. Laadullisissa tutkimuksissa käytettiin puolistrukturoitu yksilöhaastattelua. Suurin osa tutkimuksista oli pitkittäistutkimuksia, joissa oli käytetty yhtä tai kahta aaltoa pitkittäisaineistosta. Lisäksi kaksi oli poikkileikkaustutkimuksia. Suurin osa määrällisistä tutkimuksista perustuivat yhteen tai useampaan teoriaan. Perhejärjestelmäteoria oli yleisimmin tutkimuksissa esiintyvä teoria (n=8). Muita käytettyjä teorioita oli ekologiskontekstuaalinen teoria, elämäntulkuteoria ja sosiaalisentuen teoria. Myös stressi ja tukinäkökulma, evoluutionaalinen, institutionaalinen sekä monimutkaisuusnäkökulma toimivat ohjaavina näkökulmina tutkimuksissa.

Tutkimusten otoskoot vaihtelivat 22–2085 välillä. Suurimmat otoskoot olivat määrällisissä tutkimuksissa. Otoksissa kerättiin tietoja lapsilta ja-/ tai nuorilta sekä biologiselta vanhemmilta ja bonusvanhemmilta. Osallistuneiden lasten ja nuorten keski-ikä vaihteli n. 9–17 vuoden välillä. Kahdessa tutkimuksessa oli retrospektiivinen asetelma, näissä tutkimuksissa osallistujat olivat tutkimuksen aikana täysi-ikäisiä mutta asuneet uusperheessä alaikäisinä. Suurimmassa osassa tutkimuksista (n=13) uusperheen tutkittava oli ikäjaottelun mukaisesti nuori. Muutamassa tutkimuksessa osallistujat olivat ikäjaottelun mukaisesti lapsia tai jo aikuisuuteen siirtyneitä (n=5). Yleisemmin tutkittiin lapsen tai nuoren sekä biologisen äidin ja bonusisän muodostamia uusperheitä (n=12). Biologisen isän ja bonusäidin muodostamia uusperheitä oli vain yhdessä tutkimuksessa. Viidessä tutkimuksessa uusperhe muodostui joko bonusäidin tai bonusisän ja biologisen vanhemman ja lapsen talouksista. Uusperheen vanhemmat olivat tutkimuksissa sekä avo- että avioliitoissa olevia.

Kirjallisuuskatsauksen aineiston perusteella pääteemoiksi muodostuivat dyadisiet vaikutussuhteet hyvinvointiin, emotionaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin ja sosiaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin. Dyadisella suhteella tarkoitetaan tässä kahden ihmisen välistä vuorovaikutussuhdetta, joka on tavanomainen tapa tarkastella lapsen sosioemotionaalisen kehityksen ja perhesuhteiden vaikutuksia toisiinsa (Ainsworth ym. 1978; Jensen & Lippold 2018).

3.4.1 Dyadiset vaikutussuhteet hyvinvointiin

Lasten ja nuorten hyvinvointia oli tutkittu eri näkökulmista. Uusperheenjäsenten väliset suhteet olivat yleisesti esiintyvä teema useissa tutkimuksissa. Myönteisten suhteiden muodostuminen nähtiin tärkeänä perhesuhteiden kehittymisen kannalta mutta myös niiden jatkuvuuden näkökulmasta. Kiinteä ja toimiva perheyksikkö sekä perheen dynamiikka oli yhteydessä lasten ja nuorten hyvinvointiin (Jensen & Lippold 2018). Lisäksi tunnistettiin viitteitä siitä, että yhden uusperhedyadin (ts. vuorovaikutus kahden henkilön välillä) positiivisen vaikutuksen suunta kulkee molempiin suuntiin eli hyvä biologinen äiti- lapsi suhde sekä hyvä bonusvanhempi- lapsi suhde vahvistavat toinen toisiaan. (Amato ym. 2016; King ym. 2014; King ym. 2015a). Sama vaikutussuunta oli myös uusparin suhteella vanhempi- lapsi sekä bonusvanhempi- lapsi suhteisiin (Jensen ym. 2018). Vastavuoroinen prosessi tunnistettiin myös uusperheen jäsenten välisessä merkityksellisyyden kokemuksessa (Pylyser ym. 2020). Perhesuhteiden laatua tarkastellessa korkealaatuisia suhteita tunnistettiin eniten, tarkastelu koski lapsen ja biologisenvanhemman, lapsen ja bonusvanhemman sekä uusparin välisiä suhteita (Jensen & Weller 2019). Dyadiset vaikutussuhteet on esitetty kuviossa 2.

Uusparin väliset suhteet. Uusperheen vanhempien parisuhteen vaikutus perhejärjestelmässä tunnistettiin useassa tutkimuksessa. Laadukkaita suhteita ilmensi tutkimuksissa hieman vaihdellen onnellisuus, vähäiset konfliktit ja vähäiset puheet erosta, kunnioittava käytös parisuhteessa, yksimielisyys vanhemmuuteen liittyvistä asioista (Jensen & Harris 2017a; Jensen & Harris 2017b; Jensen ym. 2018; Jensen & Lippold 2018; Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014; King & Lindström 2016; King ym. 2020) sekä yleinen tyytyväisyys parisuhteessa (Jensen & Weller 2019). Uusparisuhteet tunnistettiin suurilta osin korkealaatuisiksi ja he olivat tyytyväisiä suhteeseensa. Tästä huolimatta heillä saattoi olla verrattain vähemmän kuitenkin läheisyyttä, lämpöä ja tyytyväisyyttä muissa perheen sisäisissä suhteissa (Jensen & Weller 2019).

Uusparin avioituminen vaikutti lasten tapaan ajatella bonusvanhemmasta. Se lisäsi lasten hyväksymisen ajatusta, siitä että bonusvanhempi kuuluu osaksi perhettä ja hänen kanssaan vietetty aika kuuluu myös osaksi perheenä elämistä. Uusparin avioliitto nähtiin myös sitoutumisen ja pysyvyyden merkkinä. (Nuru & Wang 2014.)

Laadukkaat uusparisuhteet vaikuttivat positiivisesti nuoren fyysiseen terveyteen (Jensen & Harris 2017a), opiskeluun (King ym. 2020) sekä perheeseen kuulumisen tunteeseen (King

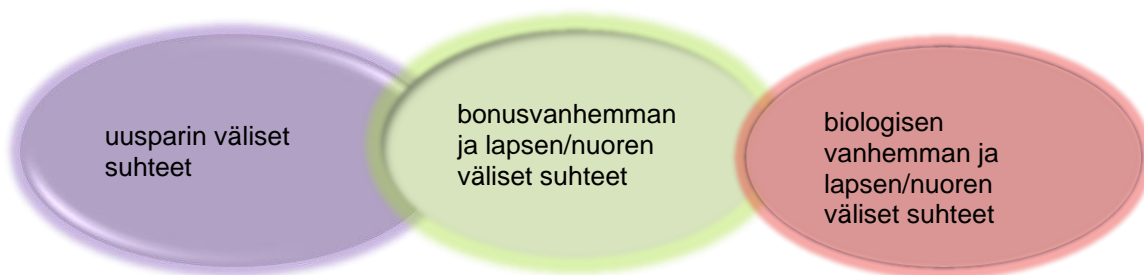
ym. 2015b). Uusparin suhteen laatu liittyi positiivisesti nuorten sopeutumiseen ja päinvastoin onneton parisuhde, ja ristiriidat vaikuttivat haitallisesti nuorten masennus oireisiin (Jensen & Harris 2017b; Jensen & Lippold 2018;). Uusparin yhtenäiset näkemykset vanhemmuudesta sekä uusperheestä ja vähäiset riidat vaikuttivat myös lasten läheisyyden kokemusten voimakkuuteen (Jensen & Shaver 2013). Uusparin laadukas suhde oli sidoksissa myös bonusisän ja nuorten väliseen suhteeseen (King ym. 2020).

Bonusvanhempi-lapsi/nuori suhteet. Positiivinen bonusvanhempi- lapsi/nuori suhde ilmeni käsityksenä läheisyydestä bonusvanhemman kanssa (Jensen & Shaver 2013; King ym.2014). Bonusvanhemman ja nuoren välinen laadukkaaksi koettu suhde ennusti vahvasti nuorten kokemaan perheeseen kuulumisen tunnetta (King ym. 2015b). Läheiset suhteet bonusvanhempaan vaikuttivat myös nuorten kokemaan stressiin (Jensen ym. 2017) sekä koulun käyntiin (King ym. 2020). Yhdessä vietetty aika edisti myös yhdessä viihtymistä ja mahdollisti bonusvanhempaan tutustumista ja lähentymistä (Nuru & Wang 2014). Laadukkaat bonusvanhemman ja lapsen väliset suhteet vaikuttivat vahvasti nuorten sopeutumiseen (Jensen & Lippold 2018; Jensen ym. 2018). Vaikutukset katsottiin säilyvän myös ajan myötä (Jensen ym. 2018).

Bonusvanhemman kohtelu lasta kohtaan oli ratkaiseva tekijä miellyttävien ja epämiellyttävien kokemusten syntymisessä (Ayitney ym. 2020). Suurempi osa koki välit bonusvanhempaan läheisiksi (Amato ym. 2016; King ym. 2014) tai erittäin läheisiksi (Gold & Edin 2023). Tästä huolimatta nuorten ja bonusisän välisissä suhteissa, emotionaalisessa läheisyydessä ja välittämisen kokemuksissa esiintyi vaihtelua (King ym. 2014; King ym. 2015b). Joissakin tutkimuksissa tytöt ilmoittivat huonommista suhteista bonusisään verrattuna poikiin (Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014; King ym. 2015a). Nuorempi ikä liittyi myös positiivisesti koettuun bonusisä-lapsi suhteeseen (King ym. 2014; King ym. 2015b). Kävi myös ilmi, että jotkut lapset kokivat negatiivisuutta ja saivat huonompaa kohtelua koska eivät olleet biologista sukua bonusvanhemmalleen (Ayitney ym. 2020). Lisäksi tunnistettiin, että läheisten suhteiden säilyminen bonusvanhempaan oli vaihtelevaa nuoren aikuistuessaa. Suurin osa koki välit bonusvanhempaan läheiseksi vielä ajan myötä, osalla suhteet kehittyivät kuitenkin vastakkaiseen suuntaan. Läheinen suhde bonusisään nuoruudessa, tuki myös läheisen suhteen pysyvyyttä aikuisuudessa (King & Lindstrom 2016). Tyttöjen ja poikien käsitykset siitä, että he ovat merkityksellisiä bonusvanhemmalleen olivat yhteneväisiä. Bonusvanhempien välillä oli eroja siinä, kokivatko he olevansa merkityksellisiä muille perheenjäsenilleen (Pylyser ym. 2020).

Biologinen vanhempi lapsi suhteet. Laadukkaat biologisen vanhemman ja lapsen väliset suhteet vaikuttivat nuoren sopeutumiseen (Jensen & Lippold 2018; King ym. 2015a) sekä stressiin (Jensen ym. 2017). Läheiset suhteet selittivät myös masennusoireiden vähäisempää esiintyvyyttä (King ym. 2015a). Lisäksi etenkin biologisen äidin ja lapsen väliset läheiset suhteet lisäsivät lasten perheeseen kuulumisen tunnetta (King ym. 2015b). Muualla asuvan biologisen isän ja nuoren välisen laadukkaamman suhteen todettiin liittyvän myös nuoren koulunkäyntiin. Biologisen äidin ja nuoren suhteen välillä ei ollut samanlaista vaikutusta (King ym. 2020). Vanhempien ja nuorten väliset läheisten suhteiden vaikutukset nuorten sopeutumiseen tunnistettiin ajan kuluessa (Jensen ym. 2018).

Tytöt olivat joissakin tutkimuksissa läheisempiä äitiensä kanssa verrattuna poikiin, (Amato ym. 2016; Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014). Läheinen side äidin ja/tai biologisen vanhemman kanssa vaikutti positiivisesti nuorten kokemaan suhteen laatuun bonusisän kanssa lähentäen todennäköisesti myös välejä bonusisään. (Amato ym. 2016; Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014; King ym. 2015a; King & Lindstrom 2016). Vastaavasti läheisyyden puute vaikutti negatiivisesti nuoren läheisyyden kokemukseen bonusisän kanssa (King & Lindstrom 2016). Avoimuus biologisen vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa vahvisti myös entisestään läheisyyden kokemusta vanhempaan (Jensen & Shaver 2013). Tyttöjen ja poikien käsitykset siitä, että he ovat merkityksellisiä vanhemmalleen olivat yhteneväisiä (Pylyser ym. 2020).

Kuvio 2. Dyadiset vaikutussuhteet hyvinvointiin.

3.4.2 Emotionaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin

Emotionaalinen tuki, uusperheenjäsenten väliset positiiviset, laadukkaat ja läheiset suhteet tunnistettiin vahvistavina tekijöinä, joiden huomattiin edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä, ja suojaavan heitä monilta tekijöiltä (Amato ym. 2016; Jensen ym. 2017a; Jensen & Harris 2017b; Jensen & Harris 2017c; Jensen & Lippold 2018; Jensen ym. 2018; Jensen &

Weller 2019) sekä edistävän uusperheen toimintaa (King ym. 2014). Emotionaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin on esitetty kuviossa 3.

Läheisyyden kokemuksen vaikutukset. Uusperheen jäsenten välisten suhteiden laatu kuvattiin useassa tutkimuksissa limittäin lapsen ja /tai nuoren ja biologisen vanhemman sekä lapsen ja/tai nuoren ja bonusvanhemman läheisyyden asteen kanssa. Laadukas suhde määriteltiin useassa tutkimuksessa läheisyydeksi, hyväksi vuorovaikutuskokemuksiksi, tunteeksi että vanhempi ja/tai bonusvanhempi välittää ja kuuntelee ja että hän on lämmin ja rakastava. (Jensen & Harris 2017a; Jensen & Harris 2017b; Jensen ym. 2017c; Jensen & Lippold 2018; Jensen & Shaver 2013; Jensen & Weller 2019; King & Pragg 2020). Suhteen laatua selitti myös yleinen tyytyväisyys suhteesta (Jensen & Lippold 2018; Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014; King ym. 2015a; King & Pragg 2020).

Läheisyyden kokemus muodostui erilaisten lasten tai nuorten ja aikuisten kesken jaettujen toimintojen ja niihin sitoutumisen sekä viestimisen kautta. (Jensen & Shaver 2013; King ym. 2014; King ym. 2015b). Negatiivista vanhemman emotionaalista käytöstä ilmensi huutaminen, vihaisuus, ja loukkaaminen. Negatiivinen käytös vaikutti uusperhesuhteiden laadun kokemukseen. (Jensen ym. 2018.) Ilmeni myös, että bonusaikuisen ja lapsen läheisyyttä määritti lisäksi, se kokiko aikuinen lapsesta jotain etua eli hyötyvänsä lapsesta (Ayitney ym. 2022).

Uusperheessä eletty aika vaikutti positiivisesti läheisyyden muodostumiseen bonusvanhemman kanssa (Amato ym. 2016; King ym. 2014; King & Lindstrom 2016). Sukupuoleen ja ikään liittyviä eroja läheisyyden kokemuksessa oli havaittavissa joissakin tutkimuksissa. Tytöt olivat vähemmän läheisiä bonusvanhemman kanssa verrattuna poikiin (Jensen & Shaver 2013; Jensen ym. 2017; King ym. 2014). Myös nuorempi ikä vaikutti positiivisesti suhteiden laatuun (King ym. 2014).

Kokemus siitä, että pystyi keskustelemaan bonusisään liittyvistä ongelmista avoimesti biologisen äidin kanssa, vaikutti positiivisesti ja lähensi äiti lapsi suhdetta. Lasten kokema läheisyys biologisen äidin ja bonusisän kanssa vaikutti merkittävästi koettuun stressiin ja läheisyyden tunne nähtiin tärkeänä selviytymiskeinona stressaavassa elämänvaiheessa. Päinvastoin läheinen suhde biologiseen isään liittyi lasten kohonneisiin stressitasoihin. Tytöt kokivat hieman enemmän stressiä verrattuna poikiin. (Jensen ym. 2017.)

Lisäksi tunnistettiin, että läheiset ja laadukkaat suhteet nuorten ja bonusisän välillä vaikuttivat fyysiseen terveyteen positiivisesti, nämä vaikutukset nähtiin myös pitkän aikavälin ennusteissa. Fyysiset oireet nuoruudessa ennustivat myös kroonisten sairauksien ilmenemistä myöhemmin aikuisuudessa. Tytöillä ilmeni hieman enemmän fyysisiä oireita verrattuna poikiin (Jensen & Harris 2017a). Läheiset välit bonusisän kanssa vaikuttivat missä määrin nuori koki kuuluvuuden ja osallisuuden tunteita kouluyhteisöön (Gold & Edin 2023). Bonusvanhemman ja nuorten läheisten suhteiden positiiviset vaikutukset nähtiin myös nuorten kouluarvosanoissa ja korkeakouluun hakeutumisessa. Toisen muualla asuvan biologisen vanhemman ja nuoren välisillä läheisillä suhteilla oli samanlainen vaikutus (King & Pragg 2020).

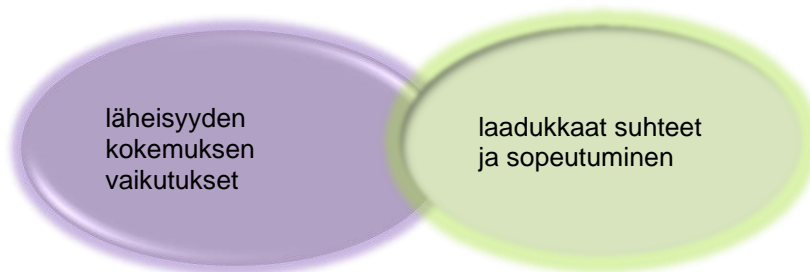
Läheisyyden kokemuksissa oli vaihtelua. Suurempi osa koki välit biologisiin vanhempiin ja bonusvanhempiin läheiseksi (Amato ym. 2016; King ym. 2015a; King & Lindstrom 2016), silti osa nuorista ja nuorista aikuisista ei kokenut läheisyyttä bonusvanhempaansa. Vaihtelua esiintyi myös läheisyyden kokemusten pysyvyydessä. Suurimmalla osalla välit bonusvanhempaan pysyivät kuitenkin läheisinä aikuisuuteen siirtyessä. (King & Lindstrom 2016.) Kahdessa tutkimuksessa tuotiin esille nuorten kokemaa henkistä ja fyysistä kaltoinkohtelua bonusvanhemman toimesta (Ayittey ym. 2020; Nuru & Wang 2014).

Laadukkaat suhteet ja sopeutuminen. Biologisen vanhemman ja lapsen tai nuoren sekä bonusvanhemman ja lapsen tai nuoren laadukkaat suhteet tunnistettiin olennaiseksi osaksi sopeutumista. Vanhempien ja lasten ja nuorten laadukkaat suhteet liittyivät positiivisesti sisäänpäin suuntautuneiden sekä ulospäin suuntautuneiden oireiden (*internalizing-externalizing problems*) esiintyvyyteen. (Amato ym. 2016; Jensen & Lippold 2018; Jensen ym. 2018; King ym. 2015a). Sopeutumista ilmensi tutkimuksissa hieman vaihdellen lapsen ja/tai nuoren itsetunto, masennus ja ahdistusoireet, aggressiivisuus, rikollinen toiminta, sekä päihteiden käyttö (Amato ym. 2016; Gold & Edin 2023; Jensen ym. 2018; Jensen & Harris 2017b; Jensen & Lippold; 2018; King ym. 2015a). Jokainen uusperhesuhde vaikutti toisiinsa. Läheiset välit vanhempien kanssa toimivat suojaavina tekijöinä estäen nuoria ajautumasta itselle haitalliseen käytökseen tai toimintaan (Amato ym. 2016; Jensen ym. 2018; Jensen & Lippold 2018) ja siten toimien merkittävänä psykososiaalisena voimavarana (Jensen ym. 2018). Vaikutuksen näkyivät tutkimuksesta hieman riippuen masennusoireiden ja rikollisen toiminnan ja päihteiden käytön esiintyvyyden vähenemisessä, sekä itsetunnon muutoksissa (vahvemmassa itsetunnossa) (Amato ym. 2016; Jensen ym. 2018; Jensen & Harris 2017b; Jensen & Lippold 2018). Negatiiviset suhteet aiheuttivat myös ahdistusta,

välinpitämättömyyden kokemuksia ja johtivat muun muassa huomion hakemiseen muualta (Ayithey ym. 2022).

Bonusisän sekä biologisen äidin läheiset suhteet nuoreen näyttivät vaikuttavan masennusoireiluun ja vaikutukset näkyivät myös myöhemmissä kehitysvaiheissa (Jensen & Harris 2017b). Masennusoireiden yhteydessä muualla asuvan biologisen vanhemman ja nuoren välisissä suhteissa todettiin vastakkaisia tuloksia siten että masennusoireiden yhteys tunnistettiin toisessa tutkimuksessa (Jensen & Harris 2017b) ja toisessa taas ei (Amato ym. 2016). Yhdessä tutkimuksessa tunnistettiin, että läheiset ja tunnepitoiset välit etenkin bonusisän kanssa vaikuttivat lasten ja nuorten sisäänpäin suuntautuneiden oireiden esiintyvyyteen. Vaikutuksia ulospäin suuntautuneeseen oireiluun ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan havaittu. (Gold & Edin 2023.) Vanhempien ja lasten heikkolaatuiset suhteet korreloivat myös rikollisen käyttäytymisen kanssa (Jensen & Lippold). Nuoret erosivat toisistaan sopeutumiseen liittyvillä osa-alueilla (Amato ym. 2016). Nuorilla pojilla esiintyi tyttöjä enemmän rikollista toimintaa eli ulospäin suuntautuneita ongelmia kun taas tytöillä havaittiin enemmän sisäänpäin suuntautuneita oireita (Jensen & Lippold 2018; King ym. 2015a), tämä näkyi muun muassa siinä, että tytöillä esiintyi enemmän masennusoireita (Jensen & Harris 2017b).

Yhdessä tutkimuksessa tunnistettiin myös, että uusperheen muodostumista edeltävä aika ja tapahtumat liittyivät nuorten ja bonusisän välisiin suhteisiin ja niiden muodostumiseen. Esimerkiksi aikaisempi rikollinen toiminta vaikutti negatiivisesti nuoren ja bonusisän suhteeseen. Tätä vastoin nuoren masennusoireiden esiintyvyys ennen uusperheen muodostumista vaikutti kuitenkin positiivisesti bonusisän ja nuoren väliseen suhteeseen, jota pidettiin yllättävänä havaintona (King ym. 2015a).

Kuvio 3. Emotionaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin.

3.4.3 Sosiaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin

Aktiivinen läsnäolo, jaetut kokemukset elämässä ja vanhemman tukena oleminen havaittiin tekijöiksi, jotka edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia. (Jensen & Lippold 2018; Jensen & Shaver 2013; King ym. 2015b). Positiivinen bonusvanhempi- lapsisuhde liitettiin läheisyyden lisäksi myös uusperheen nuoren käsittelyyn toimivasta viestinnästä sekä sitoutumisesta yhteiseen toimintaan (King ym. 2014). Korkealaatuiset suhteet sekä laadukkaat vanhemman ja lapsen väliset suhteet ennustivat perheen vakautta eli yhtenäisenä pysymistä ts. perhe ei hajonnut. Uusparin suhteella ei ilmennyt samalaista vaikutusta perheen vakauteen (Jensen & Weller 2019). Sosiaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin on esitetty kuviossa 4.

Vuorovaikutus ja viestintä. Positiivinen vuorovaikutus nähtiin tärkeänä perhejärjestelmän osana ja sen tunnistettiin vahvistavana tekijänä nuorten emotionaalisen turvallisuudentunteen ja positiivisen sopeutumisen (Jensen & Lippold 2018) sekä perheen toimivuuden kannalta (Jensen & Shaver 2013). Nuoret kokivat bonusisän osallistuvan heidän välillensä tapahtuvaan keskinäiseen kommunikointiin hyvin ja nuoriin liittyvistä tärkeistä asioista kuten koulunkäynnistä puhuttiin yhdessä (King ym. 2014). Tehokas viestintä auttoi selviämään haasteista, joita perheet kohtasivat. Perheenjäsenten keskinäinen viestintä oli myös tärkeä osa perheeksi tulemisen prosessia ja siinä millaisiksi perhesuhteet muodostuvat (Nuru & Wang 2014). Nuoret myös pitivät siitä, että saivat bonusisältä opastusta sekä informatiivisia ohjeita ja neuvoja (Ayittey ym. 2022). Avoin ja turvallinen kommunikointi ja kyky keskustella biologisten vanhempien ja bonusisän kanssa vaikutti lasten kokemaan läheisyyden tunteeseen ja sitä kautta myös perhesuhteiden laatuun. (Jensen & Shaver 2013; King ym. 2015b). Keskustelu tärkeistä asioista kuvasi myös bonusvanhemman sitoutumista (Gold & Edin 2023). Läheisyys taas lisäsi uskallusta keskustella vaikeistakin asioista (Jensen & Shaver 2013).

Konfliktien selvittäminen nähtiin positiivisena asiana, joka vaikutti lasten elämään merkittävällä tavalla ja mahdollisti mukavien kokemusten syntymisen (Ayittey ym. 2022). Toimiva vuorovaikutus liittyi myös merkityksellisyyden kokemukseen eli siihen kokiko nuori olevansa merkityksellinen ja tärkeä muille perheen jäsenille (Pylyser ym. 2020). Avoin ja turvallinen kommunikointi heijastui lapsen ja aikuisen välisiin suhteisiin myönteisesti (Jensen & Shaver 2013; Jensen ym. 2017c). Riidat ja erimielisyydet bonusvanhemman kanssa vaikuttivat taas negatiivisesti lapsen kokemaan perheeseen kuulumisen tunteeseen. Toisaalta bonusvanhemman rauhallinen ja tasainen lähestyminen riitatilanteissa vahvisti lapsen

kokemusta siitä, että erimielisyydet eivät heikennä lapsen osallisuutta uusperheessä (Nuru & Wang 2014).

Tutkimukset toivat esille myös puutteita bonusvanhemman ja nuoren kommunikointiin ja viestintään liittyvissä asioista siten että viestiminen nuoreen itseen kohdistuneista asioista oli vähäistä ja kommunikointiin itsessään ei aina oltu tyytyväisiä (King ym. 2014), myös väärinymmärretyksi tulemisen kokemusta tuotiin esille (Ayitney ym. 2022).

Yhdessä tekeminen ja yhdessä vietetty aika. Bonusvanhemman aktiivisuutta ja sitoutumista kuvasi muun muassa osallistuminen lapsen arjen tapahtumiin sekä yhteisen ajan viettäminen yhdessä (Gold & Edin 2023). Laatuajan viettäminen ja arkiset yhdessä tehdyt asiat vanhempien kanssa (Ayitney ym. 2022) sekä bonusvanhemman pyrkimys osoittaa välittämistä esimerkiksi tekojen kautta (Nuru & Wang 2014) liittyivät lasten positiivisten kokemusten syntymiseen ja lisäsivät perheeseen kuulumisen tunnetta, perheen yhtenäisyyden sekä hyväksytyksi tulemisen kokemusta (Ayitney ym. 2022; Nuru & Wang 2014). Yhdessä vietetty aika ja siitä syntyneet positiiviset kokemukset vähensivät lasten bonusstatuksen kokemusta (Ayitney ym. 2022). Suurimmaksi osaksi nuoret kokivat, että bonusisät olivat mukana ja osallisena aktiivisesti yhteisissä toiminnoissa (King ym. 2014).

Samaan talouteen muutto symboloi uutta alkua yhtenäisemmän perheen muodostumista. Yhdessä vietetty aika mahdollisti myös kommunikoinnin lisääntymisen bonusvanhemman kanssa ja sitä kautta lisäsi perheeseen kuulumisen tunnetta. Toisaalta uusperheen muutto kauemmaksi saattoi vaikuttaa negatiivisesti toisen biologisen vanhemman mahdollisuuksiin osallistua lapsen elämän tärkeisiin tapahtumiin ja tätä kautta aiheuttaa epäreiluuden kokemusta ja vaikuttaa lapsen kokemaan perheeseen kuulumisen tunteeseen. (Nuru & Wang 2014.)

Bonusisän aktiivinen osallistuminen ja tunnepitoiset välit vaikuttivat siihen, missä määrin lapsi tai nuori koki kuuluvuuden ja osallisuuden tunteita kouluyhteisössä ja millaisia tunnekokemuksia kouluun meno herätti. Bonusisän aktiivinen osallistuminen tuki myös nuorten kohdalla sisäänpäin suuntautuneiden oireiden esiintyvyyttä. (Gold & Edin 2023). Yksi tutkimus tunnisti tilanteita, joissa bonusvanhempi ei ollut aktiivisesti osallisena nuoren arkeen liittyvissä toiminnoissa (King ym. 2014).

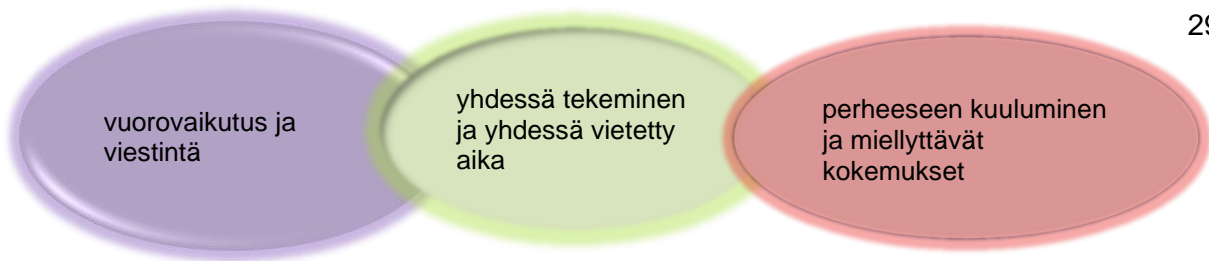
Perheeseen kuuluminen ja miellyttävät kokemukset. Positiiviset kokemukset sosiaalisista suhteista ja tilanteista helpottivat suhteiden luomista ja lisäsivät tunnetta, että on osa jotain

ryhmää. Perheenjäsenten väliset suhteet ja läheisyys sekä niiden vaikutukset perheeseen kuulumisen tunteeseen tunnistettiin ja näillä nähtiin olevan tärkeä merkitys lapsen hyvinvointiin (King ym. 2015b). Perheeseen kuulumisen tunnetta ilmensi lapsen halu olla kotona, ymmärretyksi tuleminen, perheenjäsenten välillä tapahtuva yhteinen mukava tekeminen sekä vanhempien huomioiva käytös (King ym. 2015; King & Lindstrom 2016).

Perherakenteen muutosvaiheessa yhteiset iloiset kokemukset ja ystävälliset teot vaikuttivat läheisyyden kokemuksen lisääntymiseen ja sen kautta myös perheeseen kuulumisen tunteeseen (Nuru & Wang 2014). Läheisyyden kokemus muihin perheenjäseniin lisäsi samoin perheeseen kuulumisen tunnetta (King & Lindstrom 2016). Perheeseen kuulumisen tunne arvioitiin suurimmaksi osaksi hyvänä, tästä huolimatta osa koki, ettei tule ymmärretyksi ja yhteinen mukava tekeminen ja huomioiminen oli vähäistä (King ym. 2015). Perheenjäsenten välinen yhteenkuuluvuudentunne liittyi jossain määrin vastavuoroisesti toisen uusperheenjäsenen kokemukseen omasta mukautumisesta. Tunne että oli toiselle perheenjäsenelle tärkeä, vaikutti vastavuoroisesti myös toista kohtaan kokemaan merkityksellisyyden tunteeseen. (Pylyser ym. 2020.) Toisaalta muutokset perheen rakenteessa lisäsi myös kokemusta läheisen siteen menettämisestä toiseen biologiseen vanhempaan ja biologisen asuinvanhemman jakaminen bonusvanhemman kanssa heikensi perheeseen kuulumisen tunnetta (Nuru & Wang 2014).

Sekä uusperheen vanhempien että lasten yksilölliset ominaisuudet sekä muihin perheenjäseniin liittyvät ihmissuhteet ja kokemus näistä suhteista vaikuttivat siihen arvioon missä määrin tunnettiin merkityksellisyyden kokemusta (Pylyser ym. 2020). Uusperheen lasten käsityksen bonusäidin hylkäämisestä ja hyväksymisestä, psykologinen sopeutuminen ja sosiaaliset taidot vaikuttivat lapsen kokemaan hylkäämisen ja/tai hyväksymisen kokemukseen. Hylkäämisen kokemus puolestaan vaikutti sosiaalisten taitojen kehittymiseen ja sitä kautta sopeutumiseen kuten tunnevakautteen ja muihin sopeutumisen ulottuvuuksiin. Sosiaaliset ja emotionaaliset tekijät ennustavat siis kykyä ja taitoa olla kanssakäymisessä toisen ihmisen kanssa. (Sjujja ym. 2017.)

Lisäksi havaittiin, että suurin osa bonuslasten saamasta tuesta oli luonteeltaan konkreettista. Erityisesti koulumaksujen maksaminen ja muut taloudelliset tarpeet hoitivat enimmäkseen lasten bonusisät, kun taas luonteeltaan ei-taloudellista tukea eli emotionaalista tukea ja tiedollista tukea tarjosivat bonusäidit. (Ayittey ym. 2022.)

Kuvio 4. Sosiaalisten tekijöiden vaikutukset hyvinvointiin.

3.5 Yhteenveto tutkimuksista

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulokset vahvistavat aikaisempaan tietoa uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin yhteydessä olevista tekijöistä sekä todentaa perhesysteemiteorian ajatusta siitä, että perhejärjestelmän osat tukevat toisiaan mutta myös vaikuttavat toisiinsa. (Ganong ym. 2021; Sanner ym. 2022). Uusperheprosessien voidaan ajatella olevan joko edistäviä tai estäviä tekijöitä uusperheen lapsen ja nuoren hyvinvoinnin näkökulmista.

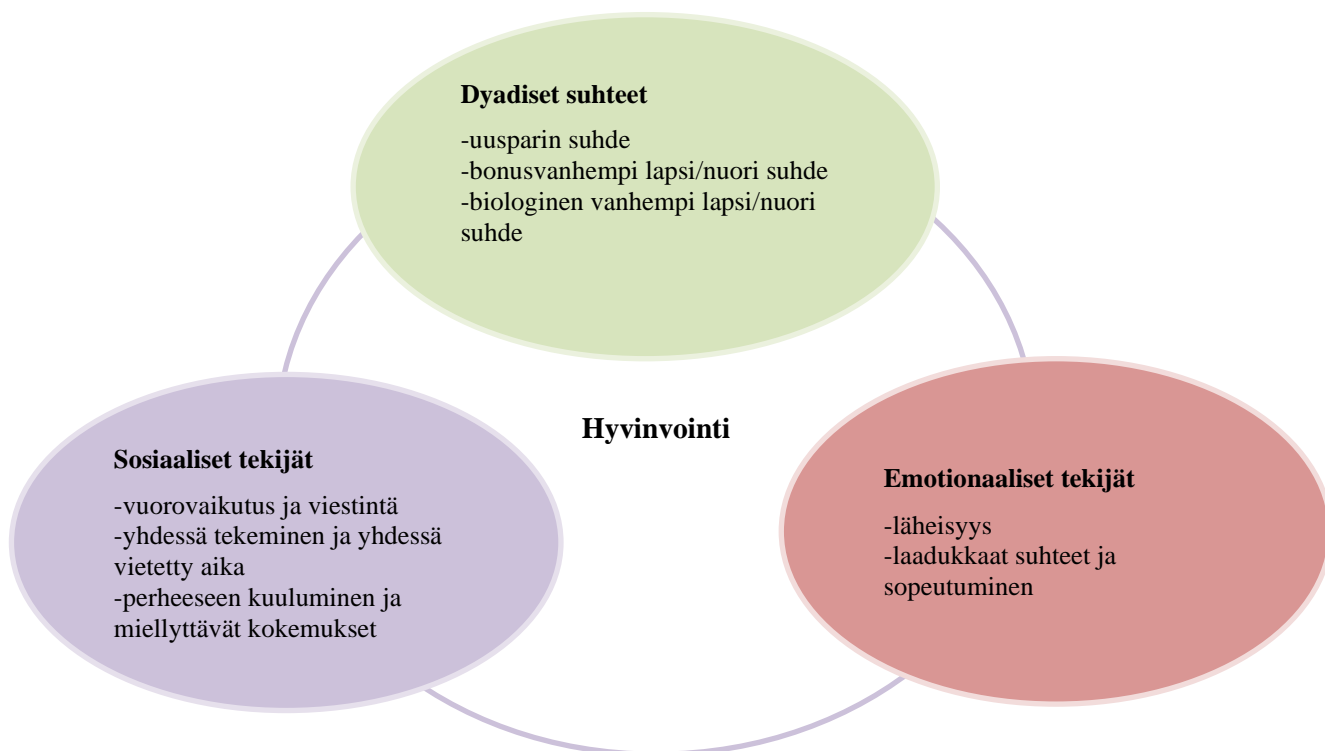
Kirjallisuuskatsauksessa tunnistettiin kolme eri osa-alueita dyadisissa suhteissa ts. uusperheenjäsenten välisissä suhteissa, kaksi emotionaalisten tekijöiden osa-alueita sekä kolme sosiaalisten tekijöiden osa-alueita, joilla oli vaikutusta uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin (kuvio 5). Uusperheen ydinjäsenten väliset laadukkaat suhteet korostuivat tutkimuksissa. Uusperheen dynamiikka ja läheisyys olivat sidoksissa uusperheen toimivuuteen. Läheinen ja aktiivinen läsnäolo lasten ja nuorten elämässä, yhteenkuuluvuuden tunne sekä kuulluksi tuleminen ovat perustarpeita, joilla kuvattiin olevan monia positiivisia vaikutuksia uusperheen lapsen ja nuoren sosiaalisessa elämässä. Nämä tekijät, edistävät uusperheen toimintaa ja helpottavat hyvien suhteiden muodostumista lasten ja nuorten näkökulmasta. Bonusvanhempi nähdään tärkeässä roolissa tukemassa ja kasvattamassa perheen yhtenäisyyttä. Erityisen tärkeänä nähtiin bonusisän ja lapset ja/tai nuoren välinen läheinen suhde. Perhesuhteet ennustavat myös hyvin muiden perheen sisäisten suhteiden muodostumista. Uusperheen vanhempien parisuhteen laatu perhejärjestelmässä havaittiin olevan yhteydessä lasten ja nuorten hyvinvointiin, luoden turvallisuutta ja vahvistamalla sopeutumista ja vaikuttaen positiivisesti lapsen ja nuoren elämän kehityskulkuun.

Vanhempien dynamiikka vaikuttaa myös siihen, miten lapsi ja/tai nuori kokee muita uusperhesuhteitaan. Hyvien suhteiden positiiviset vaikutukset näkyivät myös ajan kuluessa. Perhe tarjoaa lapselle ja nuorelle tärkeän ympäristön, siksi keskeistä on saada näistä suhteista toimivia ja hyviä sillä niillä on tärkeitä vaikutuksia uusperheen lasten ja nuoren hyvinvointiin. Sitä vastoin negatiiviset ja huonommat suhteet uusperheen jäsenten väillä vaikuttivat haitallisesti hyvinvointiin lisäten muun muassa riskikäyttäytymistä. Suurempi osa lapsista ja

nuorista koki suhteen bonusvanhempaan hyvänä ja emotionaalisesti läheisenä. Sukupuoleen liittyviä eroja tunnistettiin jossakin määrin.

Maantieteellisesti tutkimukset sijoittuivat enimmäkseen Yhdysvaltoihin, jolloin länsimaiseen kulttuuriin liittyviä ominaisia tunnuspiirteiden voidaan ajatella olevan ainakin joiltain osin yhteneväisiä eurooppalaisen kulttuurin kanssa. Uusperheet ovat Yhdysvalloissa arvion mukaan yksi nopeimmin kasvavista perhemuodoista, ja uusperheiden esiintyvyys on ollut siellä 2010-luvun jälkeen 10 % luokkaa (Jensen & Shaver 2013; Jensen & Weller 2019) joka on lähellä Suomen väestön tämänhetkisen uusperheiden prosenttiosuutta. Uusperhe elämään siirtymisen voidaan ajatella sisältävän samansuuntaisia uusperhe haasteita sekä samanlaisia tunnuspiirteitä.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksissa suurimmassa osassa uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointia tarkasteltiin enimmäkseen perheissä joissa toinen uusvanhempi oli bonusisä. Tämä ei välttämättä anna siksi mahdollisuutta tarkastella asiaa laajemmin muilla tavoin rakentuneiden uusperheiden kesken. Tuloksen antavat kuitenkin suuntaa uusperheen lasten ja nuorten kokemuksista ja siitä, miten he näkevät uusperhesuhteiden laadun ja vaikutukset hyvinvoinnilleen. Jatkotutkimuksia myös muunlaisten uusperheiden kesken tulisi harkita sekä huomioida jatkossakin lasten ja nuorten omien kokemusten kuuleminen.

Kuvio 5. Uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointiin yhteydessä olevat tekijät.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata uusperheissä elävien lasten (7–13 v) elämänlaatua ja osallisuutta sekä niiden välisiä yhteyksiä. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa lasten ja nuorten näkökulmasta. Tavoitteena on, että ammattilaiset voisivat hyödyntää saatua tietoa käytännön uusperhetyössä uusperheen lasten hyvinvoinnin edistämiseksi ja tuen tarjoamisessa.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mikä on uusperheen lasten (7–13 v) koettu elämänlaatu?
2. Mikä on uusperheen lasten (7–13 v) koettu osallisuus?
3. Miten uusperheen lasten (7–13 v) koettu elämänlaatu ja osallisuus ovat yhteydessä toisiinsa

5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusasetelma

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä poikkileikkaustutkimuksena. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä syksyn 2022 ja kevään 2023 välisenä aikana.

Poikkileikkaustutkimukselle ominaista on kerätä dataa tietyinä ajankohtana.

Poikkileikkaustutkimus soveltuu käytettäväksi, kun halutaan esimerkiksi arvioida asenteita, tietämystä tai jonkin ominaisuuden esiintyvyyttä (Kesmodel 2018). Kyselytutkimuksen etuina nähdään olevan taloudellisuus ja tehokkuus (Luoto 2009), ne ovat myös helposti käytettäviä ja mahdollistavat datan keräämisen suurempina määrinä (Grove ym. 2013). Tutkimus on osa Stepping- tutkimusta. Stepping- tutkimus on aloitettu Stepping- hankkeen myötä vuonna 2018–2021. Toiminnan yhtenä tavoitteena on tuottaa hyvinvointitietoa uusperheistä. (StepApp 2021.)

5.2 Tutkittavat, otos ja rekrytointi

Tutkimuksessa käytettiin mukavuusotantaa, jossa tutkittavat valikoituvat sen mukaan mistä heidät on helppo tavoittaa ja heihin on helppo ottaa yhteyttä (Grove ym. 2013). Tutkittavat olivat iältään 7–13-vuotiaita uusperheessä asuvia lapsia. Riittävä otoskoko määriteltiin kahden tutkimusmuuttujan mukaan. Riittävän otoksen katsottiin sisältävän vähintään 30 koehenkilöä jokaista tutkimusmuuttujaa kohden. Riittävän otoskoon varmistamiseksi määriteltiin myös mahdollinen poistumisaste 10–15 %, jonka voitiin odottaa tapahtuvan (Grove ym. 2013). Tämä prosenttiosuus ennakoiden, ja tutkimuksen mitattavat muuttujat (2) huomioiden otoskoko tuli olla 60 henkilöä. Tämän lisäksi mahdollinen 10–15 % mukaan laskettuna tutkittavien lopullinen otoskoko oli 66–69 tutkittavaa. Aineisto kerättiin yhdestä mittauspisteestä. Tutkittavien rekrytointi tapahtui valtakunnallisesti hyödyntäen sosiaalisen median ja Suomen Uusperheiden liitto ry:n viestintäkanavia. Tutkimuksesta laadittiin mainostiedote lapsille ja heidän vanhemmilleen. Mainostiedotetta jaettiin sähköpostitse kohderyhmää tavoittaville järjestöille sekä Facebook yhteisöille. Mainostiedote sisälsi saateteksti, josta ilmeni tutkimuksen tarkoitus, tietoa kyselyyn vastaamisesta, tutkimuksen toteuttaja, mihin tutkimuksen tietoja käytetään sekä tiedon verkkosivuista, jonka kautta pääsi osallistumaan kyselyyn. Osallistuminen tutkimukseen tapahtui StepApp- toiminnan kotisivujen kautta, josta löytyi tutkimustiedote, linkki suostumuslomakkeeseen, sekä

tutkimuksen tietosuojaseloste. Suostumuslomakkeen täytön yhteydessä oli linkki, joka ohjasi sähköisen kyselyn (Webropol) täyttöön.

5.3 Kysely ja mittarit

Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisesti strukturoidulla kyselyllä. Tutkimukseen valittiin kaksi eri mittaria. Mitattavina muuttujina olivat lasten osallisuus ja elämänlaatu. Käytetyt mittarit on esitetty taulukossa 2. Mittareiden käyttöön saatiin lupa mittareiden kehittäjiltä.

Taulukko 2. Mitattavat muuttujat ja käytetyt mittarit.

Muuttuja	Mittari
Lasten elämänlaatu	Kid-KINDLR: Ravens-Sieberer & Bullinger 1998
Osallisuus (lapset)	Osallisuusindikaattori THL

Tutkimuksessa käytettävä KINDL- kysely on suunniteltu arvioimaan lasten elämänlaatua. Kyselyssä tarkastellaan elämänlaatuun liittyvää kuutta ulottuvuutta, joita ovat fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, itsetunto, perhesuhteet, ystävä ja kaverisuhteet sekä koulunkäynti. (Korpilahti ym. 2015; Ravens-Sieberer & Bullinger 1998.) Mittarilla selvitetään lasten terveystilaa sekä heidän kokemuksiansa omasta hyvinvoinnistaan. Mittarissa on geneerinen osa, jossa on joko 12 tai 24 kysymystä. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sekä 24 väittämää että kuuden eri osa-alueen muodostamia summamuuttujia. Tutkimuksessa käytetty Kid-KINDL kyselylomake on suunnattu 7–13-vuotiaille. Vastaajan pyydetään arvioimaan elämänlaatuun viimeisen viikon ajalta. (Korpilahti ym. 2015.) Vastausasteikko on 5- portainen Likert-asteikko (1= ei kertaakaan; 5= koko ajan) (Ravens-Sieberer & Bullinger 1998). Kyselyn vastaukset lasketaan yhteen, asteikko on 0–100, mitä suurempi saatu luku on, sitä paremmaksi terveyteen liittyvä elämänlaatu arvioidaan. Mittarin psykometriset ominaisuudet on testattu ja todettu hyväksi. (Korpilahti ym. 2015.)

Toinen käytetty mittari on THL:n kehittämä osallisuusindikaattori, joka mittaa osallisuuden kokemusta. Mittari muodostuu 10 väittämästä, joilla kartoitetaan vastaajan kuuluvuuden tunnetta, tekemisen merkityksellisyyttä ja toimintamahdollisuuksia. Vastausasteikko viisiportainen Likert-asteikko (1=täysin eri mieltä; 5= täysin eri mieltä). Väittämien pisteet lasketaan yhteen. Minimipistemäärä on 10 ja maksimi pistemäärä 50. Korkeammat pisteet asteikolla ilmaisevat suurempaa kokemusta osallisuudesta. Mittarin psykometriset ominaisuudet on testattu ja todettu hyväksi (Cronbachin alfa= 0.89). (Leeman ym.2021.)

Taustatietoina kysyttiin lasten ikä, sisarusten määrä, millä luokalla vastaaja on, kotipaikkakunta sekä perherakenteeseen liittyviä kysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen vei arvion mukaan aikaa n. 15 minuuttia mutta aikaterve saattoi vaihdella yksilöllisesti.

5.4 Aineiston keruu

Aineiston keruu toteutettiin kevään 2022- syksyn 2023 välisenä aikana. Tutkimuksen aineisto kerättiin strukturoidulla sähköisellä Webropol- kyselyllä. (Webropol 2023). Kysely luotiin niin että vastaajan oli välttämätöntä vastata jokaiseen kysymykseen, jotta hän pääsi kyselyssä eteenpäin, tällä haluttiin varmistaa jokaisen kysymyksen vastauksen saavutettavuus. Kysely esitettiin ennen varsinaista tutkimusta sen toimivuuden varmistamiseksi. Tutkimuksen kyselyyn vastaaminen tapahtui StepApp- toiminnan kotisivuilla sähköisen linkin kautta. Tutkimukseen vastattiin omalla ajalla.

5.5 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin tilastollisesti käyttäen IBM SPSS Statistic- ohjelman versiota 29. Aineiston analyysissä käytettiin kuvailevaa tilastoanalyysia käyttämällä muuttujien keskilukuja, hajontalukuja sekä korrelaatiokertoimia. (Grove ym. 2013; Heikkilä 2008). Pienen otoskoon vuoksi tarkoituksena oli tiivistää muuttujista saatavaa tietoa, niiden ominaisuuksia sekä muuttujien välisiä suhteita kuitenkin tekemättä tulosten pohjalta yleistyksiä perusjoukkoon. Analyysissä hyödynnettiin myös jakaumatarkasteluja. (Heikkilä 2008).

Kyselyn mittareiden väittämistä muodostettiin summamuuttujia. Elämänlaatu mittarin Kid-KINDLR ulottuvuudet yhdistettiin mittarin kehittäjien Ravens-Sieberer & Bullinger 1998 ohjeen mukaisesti. Yhteensä 24 mittarin osiosta muodostettiin 6 osa-alueita, jotka olivat fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, itsetunto, ystävä ja kaverissuhteet, perhesuhteet ja koulunkäynti. Elämänlaatumittarin osalta aineiston summamuuttujien jakaumat todettiin normaalijakaumatestin perusteella poikkeavan toisistaan siten että ne olivat osittain vinosti ja osittain normaalisti jakautuneita. Seitsemäs summamuuttuja muodostettiin osallisuusindikaattorin ulottuvuuksista (Leemann ym. 2021) ohjeen mukaisesti. Normaalisuustestin perusteella osallisuus summamuuttuja todettiin vinosti jakautuneeksi. Vastaajien osalta tutkimusaineistossa ei ollut yhtään puuttuvaa arvoa.

Uusperheen lasten elämänlaatua kuvattiin yksittäisten väittämien osalta sekä summamuuttujien osalta Ravens-Sieberer & Bullinger 1998 analyysi ohjeen mukaisesti. Tässä työssä summamuuttujien osalta analyysiä ei muodostettu 0–100 skaalauksen mukaisesti, joka on myös yksi vaihtoehto tarkastella mittarin tunnuslukuja. Ainoastaan kaikkien väittämien osalta muodostettiin elämänlaatu summamuuttuja, jonka keskiarvo on kuvattu tulososassa 0–100 skaalauksen mukaisesti. Elämänlaatu summamuuttujien osalta analyysi tehtiin tarkastellen yksittäisten väittämien tunnuslukuja. Uusperheen lasten osallisuutta kuvattiin yksittäisten väittämien osalta sekä muodostaen summapistemäärä väittämien pisteistä asteikolle 0–100 Leeman ym. 2021 analyysi ohjeen mukaisesti.

Elämänlaatu mittarin sekä osallisuusindikaattorin summamuuttujia kuvattiin frekvensseillä, prosenttiosuuksilla sekä käyttämällä keski- ja hajontalukuja. Jakaumatarkastelun vaihtelun perusteella ja tutkimuksen raportoinnin yhtenäisyyden kannalta käytettiin raportoinnissa keskilukuina sekä keskiarvoa ja mediaania että keskihajontaa ja kvartiilivälillä, jotta tulosten tulkitseminen olisi yhtenäisempää ja mielekkäämpää.

Pienen otoskoon vuoksi sekä jakaumatarkasteluun pohjautuen taustatekijöiden ja keskiarvosummamuuttujien yhteyksien tarkastelussa käytettiin epäparametrisiä testejä ja niistä usean riippumattoman otoksen testejä. (Heikkilä 2008.) Ryhmien vertailuun valittiin soveltuvat testit perustuen normaalijakaumatesteihin. Kruskal- Wallsin testillä ja yksisuuntaisella varianssi analyysillä tarkasteltiin taustamuuttujista ”ikä”, ”sisarusten määrä”, ”vastaajan ikä biologisten vanhempien eron aikana” sekä ”ikä vanhemman ja uuden puolison (bonusäi, bonusäiti) muuttaessa saman katon alle” ja summamuuttujien välisiä yhteyksiä. Spearmanin korrelaatiotestillä tarkasteltiin elämänlaadun ja osallisuuden välisiä yhteyksiä sekä osallisuuden yhteyttä elämänlaatu mittarin osa-alueiden summamuuttujiin; fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, itsetunto, perhesuhteet, ystävä ja kaverisuhteet sekä koulunkäynti. Spearmanin korrelaatiokerroin sopii riippuvuuksien selvittämisessä käytettäväksi vinosti jakautuneiden ja järjestysasteikollisten muuttujien tarkasteluun. Voimakkaan positiivisen korrelaation merkinä pidettiin arvoa +1 ja voimakkaan negatiivisen korrelaation arvona -1. Alle 0,3 korrelaatiokerrointa pidettiin merkinä siitä, ettei riippuvuudella ole käytännössä katsoen merkitystä. (Heikkilä 2008.) Kohtalaisen korrelaation arvoina pidettiin tässä tutkimuksessa 0,3–0,8 ja arvoja 0,8–1,0 vahvana korrelaationa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013). Tilastollisesti merkitsevä tasona tässä tutkimuksessa pidettiin tasoa $p < 0,05$ (Heikkilä 2008).

Pienen aineiston vuoksi taustamuuttujista ”ikä”, ”sisarusten määrä”, ”vastaajan ikä biologisten vanhempien eron aikana”, ”koululuokka” sekä ”ikä vanhemman ja uuden puolison (bonusisä, bonusäiti) muuttaessa saman katon alle” luokiteltiin uudelleen, jotta näihin luokkiin saataisiin enemmän havaintoyksiköitä.

6 TUTKIMUS TULOKSET

6.1 Vastaajien kuvaus

Vastaajina oli 20 uusperheen lasta, heidän keski-ikänsä oli 9.2 vuotta (vaihteluväli 7–13 vuotta). Vähän alle puolet vastaajista (45 %) oli 7–8-vuotiaita. Vastaajilla oli keskimäärin 4 sisarusta (vaihteluväli 0- yli 5), vähän alle puolella vastaajista (45 %) oli 3–5 sisarusta. Sisarukset olivat joko täyssisaruksia, puolisisaruksia tai uussisaruksia. Vastaajat olivat keskimäärin 3 luokalla (vaihteluväli 0–7). Lasten ikä biologisten vanhempien eron aikana vaihteli 0–6 vuoteen. Puolet vastaajista (50 %) oli vanhempien erotessa 0–2-vuotiaita. Vastaajien ikä biologisen vanhemman ja uuden puolison muuttaessa yhteen vaihteli 0–8 vuoteen. Vähän yli puolet vastaajista (55 %) oli 4–6-vuotiaita biologisen vanhemman ja bonusvanhemman muuttaessa yhteen. Vastaajien taustatietoja on kuvattu tarkemmin taulukossa 3.

Taulukko 3. Vastaajien taustatiedot.

Taustamuuttajat	n	%
Ikä (n=20)		
7–8	9	45
9–10	7	35
11–13	4	20
Sisarusten määrä (n=20)		
0–2	4	20
3–5	9	45
6≥	7	25
täyssisarus	12	
puolisisarus	14	
uussisarus	12	
Koululuokka (n=20)		
0–2	11	55
3–5	7	35
6≥	2	10

Taustamuuttajat	n	%
Ikä biologisten vanhempien eron aikana (n=20)		
0–2 vuotta	10	50
3–4 vuotta	7	35
5–6 vuotta	3	15
Ikä biologisen vanhemman ja uuden puolison muuttaessa yhteen (n=20)		
0–3 vuotta	6	30
4–6 vuotta	11	55
6 tai yli	3	15

6.2 Vastaajien kuvaus elämänlaadusta

Uusperheen lasten elämänlaatua mitattiin 24 väittämällä (asteikko 1–5), joista muodostettiin 6 summamuuttujaa. Osa-alueita olivat fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, itsetunto, perhesuhteet, ystävä ja kaverisuhteet ja koulunkäynti. Kaikissa väittämissä vastausprosentti oli 100 (n=20). Vastaajat arvioivat kokemuksiinsa kyselyn vastaamista edeltävää viikkoa ajatellen. Kaikkien vastaajien osalta väittämien summapisteen skaalattuna asteikolle 0–100 keskiarvo oli 0,68. Mittarin osioiden jakaumat on kuvattu tunnusluvuin alla.

Fyysisen hyvinvoinnin osa-alueiden tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 4 ja fyysisen hyvinvoinnin summamuuttujan tunnuslukuja taulukossa 5. Uusperheen lapset arvioivat fyysisen hyvinvointinsa varsin hyväksi (Ka 4,0, Md 4,25). Fyysistä oireista kuten päänsärkyä tai vatsavaivoja ei juurikaan esiintynyt eivätkä vastaajat tunteneet itseään usein sairaiksi. Vähän yli puolet (55 %) vastaajista ei kokenut itseään kertaakaan sairaaksi edellisen viikon aikana. Väsymys ja voimattomuus oli fyysisen osa-alueen tarkastelussa eniten koettu oire kuitenkin sen esiintymistiheyden olevan arvioiden mukaan harvoin ilmenevää. Vastaajista 40 % oli kokenut harvoin väsymystä edellisen viikon aikana. Tulosten mukaan hieman alle puolet (45 %) vastaajista tunsivat olonsa vahvaksi ja kestäväksi usein, keskiarvon ollessa 3.4. Kokonaisuutena tulokset antavat viitteitä siitä, että fyysinen hyvinvointi koettiin vastaajien arvioimana hyvänä. Osa-alue sai elämänlaatu mittarin osa-alueista toiseksi korkeimman keskiarvon yhdessä psyykkisen osa-alueen kanssa.

Taulukko 4. Fyysisen hyvinvoinnin yksittäisten väittämien vastaukset (asteikko 1–5).

Fyysinen hyvinvointi	n	Md (kvp)	Ka (kh)
Tunsin oloni sairaaksi*	20	5.0 (x)	4.3 (,875)
Minulla päänsärkyä tai vatsakipua*	20	5.0 (x)	4.6 (,598)
Olin väsynyt ja voimaton*	20	4.0 (x)	3.5 (1,19)
Tunsin oloni vahvaksi ja kestäväksi	20	4.0 (x)	3.4 (,998)
*Käänteinen pisteytys.			

Taulukko 5. Summamuuttuja fyysinen hyvinvointi.

Fyysinen hyvinvointi summamuuttuja	n	Md (kvp)	Ka(kh)
	20	4,25(,69)	4,0 (,625)

Aineiston perusteella uusperheen lasten psyykinen hyvinvointi arvioitiin hyväksi (Ka 4,0, Md 4,2). Psyykkisen hyvinvoinnin tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 6 ja psyykkisen hyvinvoinnin summamuuttujan tunnuslukuja taulukossa 7. Tulosten mukaan vastaajat kokivat arjessaan hauskuuden tunnetta (Ka 3,6, Md 4,0). Yli puolella vastaajista (60 %) oli hauskaa ja he nauroivat usein edellisen viikon aikana. Toisaalta tylsyyttäkin koettiin toisinaan (Ka 2,5, Md 3,0). Vastaajista vähän yli puolet (55 %) koki tylsyyden tunnetta joskus edellisen viikon aikana. Tylsyyden tunnetta oli psyykkisen osa-alueen väittämistä eniten esiintyvä ns. negatiivinen tuntemus. Yksinäisyyden tunnetta arvioitiin olevan harvoin (Ka 3,8, Md 4,0). Vastaajista 35 % yksinäisyyden tunnetta ei esiintynyt kertaakaan viimeisen viikon aikana ja 25 % sitä esiintyi joskus. Vastaajista eivät kokeneet itseään pelokkaaksi juuri ollenkaan (Ka 4,8, Md 5,0). Suurempi osa vastaajista (75 %) ei kokenut pelokkuutta ollenkaan edellisen viikon aikana. Vastausten tulokset tukevat sitä arviota, että psyykinen hyvinvointi koettiin kokonaisuudessaan hyvänä. Osa-alue sai elämänlaatu mittarin osa-alueista toiseksi korkeimman keskiarvon yhdessä fyysisen osa-alueen kanssa.

Taulukko 6. Psyykkisen hyvinvoinnin yksittäisten väittämien vastaukset (asteikko 1= ei kertaakaan; 5= koko ajan).

Psyykinen hyvinvointi	n	Md	Ka (kh)
Minulla oli hauskaa ja nauroin paljon	20	4,0	3,6 (1,09)
Minulla oli tylsää*	20	3,0	2,5 (,827)
Olin yksinäinen*	20	4,0	3,8 (1,20)
Tunsin oloni pelokkaaksi*	20	5,0	4,8 (,444)

*Käänteinen pisteytys			
-----------------------	--	--	--

Taulukko 7. Summamuuttuja psyykinen hyvinvointi.

Psyykinen hyvinvointi summamuuttuja	n	Md (kvp)	Ka (Kh)
	20	4,2 (,69)	4,0 (,625)

Itsetunnon tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 8 ja itsetunnon summautujan tunnuslukuja taulukossa 9. Itsetunnon osalta havaittiin, että kaikkien väittämien keskiarvot olivat likimain samansuuntaisia ja vastaajien kokemukset itsestä olivat melko myönteisiä. Vastaajista 45 % koki olevansa ylpeä itsestään usein ja prosentuaalisesti lähes sama määrä (40 %) tunsivat olonsa hyväksi edellisen viikon aikana. Puolet vastaajista (50 %) oli tyytyväisiä itseensä usein. Itsetunto- osiosta väittämä, jossa arvioitiin, oliko vastaajalla paljon hyviä ideoita, sai matalimman arvon (Ka 3,0, Md 3,0) sen ollen kokonaisuutta ajatellen kuitenkin hyvä. Vastaajista 35 % koki, että hyviä ideoita oli kuitenkin joskus edeltävän viikon aikana. Itsetunto osa-alueena oli tässä aineistossa arvioitu melko hyväksi kuitenkin sen ollen matalin kokonaiskeskiarvoltaan kaikista elämänlaatu mittarin osa-alueista (Ka 3,4, Md 3,6).

Taulukko 8. Itsetunnon yksittäisten väittämien vastaukset (asteikko 1–5).

Itsetunto	n	Md	Ka (Kh)
Olin ylpeä itsestäni	20	4,0	3,4 (1,08)
Tunsin oloni hyväksi	20	4,0	3,7 (1,12)
Olin tyytyväinen itseeni	20	4,0	3,6 (1,04)
Minulla oli paljon hyviä ideoita	20	3,0	3,0 (1,21)

Taulukko 9. Summamuuttuja itsetunto.

Itsetunto summamuuttuja	n	Md (kvp)	Ka (Kh)
	20	3,6 (1,0)	3,4 (,929)

Perhesuhteet osa-alueena arvioitiin tässä aineistossa myös melko hyväksi. Osa-alueen tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 10 ja summamuuttuja taulukossa 11. Kahden ensimmäisen väittämän kohdalla keskiarvot olivat samansuuntaisia. Vastaajat kokivat tulevansa toimeen vanhempiensa kanssa (Ka 4,1, Md 4,0). Vähän alle puolet (45 %) tuli toimeen vanhempiensa kanssa usein. Samansuuntaiset tulokset olivat vastaajien arvioissa

kotona viihtymisestä, kun suurin osa viihtyi kotona joko usein (40 %) tai koko ajan (40 %), keskiarvon ollessa 4.1. Riitojen määrässä edellisen viikon aikana oli jossakin määrin vaihtelua, vaikka suurempi osa koki riitoja olevan vain harvoin (35 %) tai ei kertakaan (35 %) oli joillakin vastaajilla riitoja usein (15%) tai joskus (15%). Matalimman keskiarvon perhesuhteet osa-alueella sai väittämä, jossa arvioitiin vanhempien kieltämistä jonkun asian suhteen (Ka 3.4, Md 3,5). Vastauksissa oli hajontaa siten että yhtä suuri osa koki kieltämistä vanhemmilta usein (20 %) kuin sitä että vanhemmat eivät ole kieltäneet tekemästä asioista kertaakaan (20 %).

Taulukko 10. Perhesuhteet väittämien yksittäiset vastaukset (asteikko 1–5).

Perhesuhteet	n	Md	Ka (Kh)
Tulin hyvin toimeen vanhempieni kanssa	20	4,0	4,1 (.852)
Viihdyin hyvin kotona	20	4,0	4,1 (.875)
Meillä oli pahoja riitoja kotona*	20	4,0	3,9 (1,07)
Vanhempani kielsivät minua tekemästä joitakin asioita*	20	3,5	3,4 (1,18)
*Käänteinen pisteytys			

Taulukko 11. Perhesuhteet summamuuttuja.

Perhesuhteet summamuuttuja	n	Md (kvp)	Ka (Kh)
	20	4,0 (1,19)	3,8 (.800)

Vastaajien kokemukset ystävä ja kaverisuhteista olivat aineiston mukaan hyviä. Osa-alueen tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 12 ja summamuuttuja taulukossa 13. Vastaajista yli puolet (60 %) leikki ystäviensä kanssa usein (Ka 3,6, Md 4.1). Vastaajan kokemus siitä, että muut lapset pitivät (Ka 4,0) ja heidän kanssansa tultiin toimeen (Ka 4,2) saivat aineistossa keskiarvillisesti hyvät arviot. Yli puolet (70 %) koki että muut lapset pitivät usein tai koko ajan vastaajasta. Samansuuntaisen prosentuaalisen arvion sai väittämä, jossa arvioitiin tuliko toimeen ystävien kanssa (80 %). Heikomman arvion ystävät ja kaverisuhteet osa-alueesta sai väittämä erilaisuuden kokemuksesta (Ka 2,9). Vastaajista hieman alle puolet (40 %) tunsi olevansa erilainen kuin muut usein tai koko ajan edeltävän viikon aikana. Pieni joukko (20 %) vastaavasti koki, ettei erilaisuuden kokemusta ollut ollenkaan. Ystävät ja kaverisuhteet osa-alueen keskiarvo oli 3.7 joka oli toiseksi matalin elämälaatu mittarin osa-alueiden keskiarvoista.

Taulukko 12. Ystävät ja kaverisuhteet väittämien yksittäiset vastaukset (asteikko 1–5).

Ystävät ja kaverisuhteet	n	Md	Ka (Kh)
Leikin ystäväni kanssa	20	4,0	3,6 (1,18)
Muut lapset pitivät minusta	20	4,0	4,0 (,999)
Tulin hyvin toimeen ystäväni kanssa	20	4,0	4,2 (,768)
Tunsin olevani erilainen kuin muut*	20	3,0	2,9 (1,48)
*Käänteinen koodaus			

Taulukko 13. Ystävät ja kaverisuhteet summamuuttuja.

Ystävät ja kaverisuhteet summamuuttuja	n	Md (kvp)	(Ka (Kh)
	20	3,8 (,94)	3,7 (,779)

Koulunkäynti osa-alue arvioitiin aineistossa hyväksi. Koulunkäynti osa-alueen tunnuslukuja on kuvattu taulukossa 14 ja summamuuttuja taulukossa 15. Koulutehtävissä koettiin pärjäävän (Ka 4,0) ja oppitunneista pidettiin varsin hyvin (Ka 3,7). Vastaajista vähän alle puolet (40 %) koki pärjäävänsä koulutehtävissä hyvin koko ajan. Suurempi osa (65 %) piti oppitunneista usein tai koko ajan edellisen viikon aikana. Aineiston mukaan vastaajat eivät kokeneet juuri huolta tulevaisuudesta (Ka 4,3) edellisen viikon aikana. Suurin osa vastaajista (85 %) ei kokenut huolta kertaakaan tai vain harvoin. Tämä väittämä sai keskiarvollisesti koulu osa-alueesta parhaat pisteet. Likimain samansuuntaisen keskiarvon sain myös väittämä, jossa arvioitiin pelkoa huonoihin arvosanoihin liittyen (Ka 4,2) Suurempi osa (75 %) ei pelännyt huonoja arvosanoja kertaakaan tai vain harvoin. Koulunkäynti osa-alueen keskiarvo oli 4.0 (Md 4,3) joka oli elämänlaatu mittarin osa-alueiden korkein keskiarvo.

Taulukko 14. Koulunkäynti väittämien yksittäiset vastaukset (asteikko 1–5).

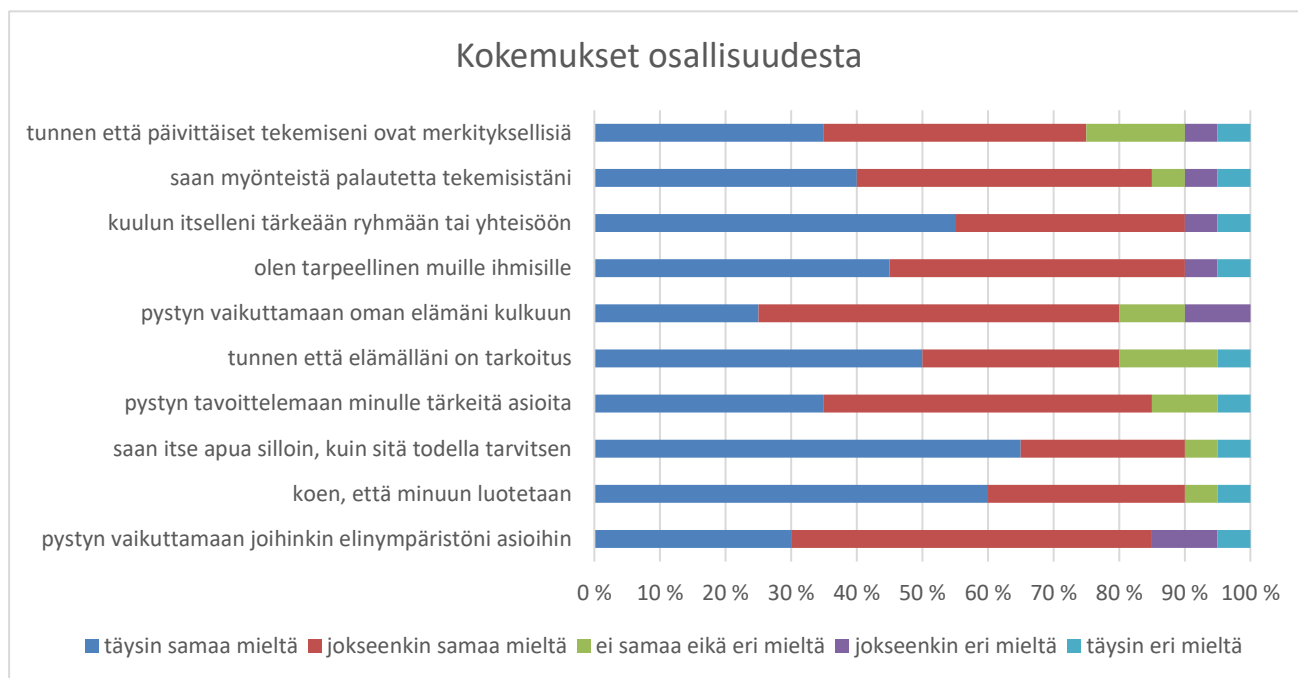
Koulunkäynti	n	Md	Ka (Kh)
Pärjäsin hyvin koulutehtävissä	20	4,0	4,0 (1,19)
Pidin oppitunneista	20	4,0	3,7 (1,34)
Olin huolissani tulevaisuudestani*	20	5,0	4,3 (1,12)
Pelkäsin saavani huonoja arvosanoja tai numeroita	20	5,0	4,2 (1,26)
Käänteinen koodaus*			

Taulukko 15. Koulunkäynti summamuuttuja.

Koulunkäynti summamuuttuja	n	Md(kvp)	Ka (Kh)
	20	4,3(1,38)	4,0 (,979)

6.3 Vastaajien kuvaus osallisuudesta

Uusperheen lasten osallisuutta mitattiin kymmenellä väittämällä (asteikko 1–5), josta muodostettiin yksi summamuuttuja. Kaikissa väittämissä vastausprosentti oli 100 (n=20). Osallisuuden kokemusta on kuvattu kuviossa 5 ja osallisuuden summamuuttujan tunnuslukuja taulukossa 16. Kuviossa 5 on esitetty vastausvaihtoehtojen prosentti osuudet jokaisesta väittäjästä. Väittämiin saadut vastaukset on kuvattu jatkumona jossa toinen ääripää merkitsee osallisuuden kokemusta ja toinen osattomuuden kokemusta. Uusperheen lapset arvoivat osallisuuden kokemukset yleisesti hyväksi. Aineiston perustella jokaisen väittämän kohdalla suurempi osa vastaajista (vähintään 75 %) oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Prosentuaalisesti eniten myönteisiä vastauksia oli väittämässä, joka koski vastaajan avun saamista. Yli puolet vastaajista (65 %) oli täysin samaa mieltä siitä, että saa apua silloin kun sitä todella tarvitsee. Lähes vastaavanlainen tulos oli väittämässä, koen että minuun luotetaan, jossa myös yli puolet (60 %) vastasi ”täysin samaa mieltä”. Pienimmän osuuden ”täysin samaa mieltä” väittäjästä sai kysymys, pystyykö vastaaja vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun, jossa osuus jäi alle selkeästi puoleen (25 %). Samansuuntaisesti koettiin myös vaikutusmahdollisuudet elinympäristön asioihin. Vastaajista 30 % oli ”täysin samaa mieltä” siitä että pystyi vaikuttamaan elinympäristönsä asioihin. Nämä kaksi väittäjää saivat prosentuaalisesti pienimmät osuudet. Kielteisiä vastauksia aineistossa oli varsin vähän. Tarkastellessa kaikissa väittämissä ”täysin eri mieltä” vastauksien osuus oli keskimäärin enintään 5 %, lähes samansuuntainen osuus oli ”jokseenkin eri mieltä vastauksissa”. Osallisuus skaalattuna asteikolle 0–100 vastaajien keskiarvo osallisuuden kokemuksesta oli tässä tutkimuksessa 79,0 ja mediaani 82,5 (taulukko 16).

Kuvio 5. Vastaajien kokemukset osallisuudesta %.

Taulukko 16. Osallisuus summamuuttuja.

Osallisuus summamuuttuja	n	Md (kvp)	Ka (kh)
	20	82,5 (15,0)	79,0 (18,23)

6.4 Elämänlaadun ja osallisuuden yhteydet

Taustamuuttujista tarkasteltiin ”ikä”, ”sisarusten määrä”, ”ikä vanhempien erotessa” ja ”ikä uuden perheen muodostuessa ja näitä verrattiin elämänlaatu summamuuttujiin sekä osallisuussummamuuttujaan. Yksisuuntaisella varianssianalyysillä verrattiin normaalisti jakautuneiden summamuuttujien keskiarvoja ja yhteyttä taustatekijöihin ja Kruskal-Wallis testillä vinosti jakautuneiden summamuuttujien keskiarvoja ja yhteyttä taustatekijöihin.

Tarkasteltaessa taustamuuttujien vaikutusta varsinaisiin tutkimusmuuttujiin, ilmeni aineistossa kolme tilastollisesti merkitsevää poikkeavuutta ryhmien välillä (taulukko 17). Iällä oli merkitystä perhesuhteet osa-alueeseen ($p=0,043$) ja koulunkäyntiin ($p=0,015$). Lisäksi vastaajan iällä uuden perheen muodostuessa ja oli merkitystä perhesuhteet osa-alueeseen

($p=0,033$). Muilla taustatekijöillä ja tutkimusmuuttujilla ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

Taulukko 17. Taustatekijöiden yhteys elämänlaatuun ja osallisuuteen.

Taustamuuttujat	keskiarvosummamuuttujat						
	fyysinen terveys p arvo	psykkinen hyvinvointi p arvo	itsetunto p arvo	perhe p arvo	ystävät p arvo	koulu p arvo	osallisuus p arvo
Ikä	,157 ²	,541 ¹	,802 ¹	,043¹	,831 ¹	,015²	,242 ²
Sisarusten määrä	,440 ²	,511 ¹	,560 ¹	,319 ¹	,874 ¹	,595 ²	,800 ²
Ikä vanhempien erotessa	,687 ²	,936 ¹	,683 ¹	,980 ¹	,701 ¹	,972 ²	,629 ²
Ikä uuden perheen muodostuessa	,151 ²	,027 ¹	,314 ¹	,033¹	,130 ¹	,721 ²	,766 ²

¹ Yksisuuntainen varianssi analyysi

² Kruskal- Wallis- testi

Tarkempaan tarkasteluun otettiin varsinaisista tutkimusmuuttujista elämänlaatu summamuuttujat sekä osallisuussummamuuttuja ja taustamuuttujista iän yhteys toisiinsa. Jakaumien kuvaajat on esitetty tarkemmin liitteessä 3. Ikäryhmien välillä oli hieman vaihtelua keskiarvoissa. Keskiarvoja ja mediaaneja ikäryhmittäin on kuvattu tarkemmin taulukossa 18. Keskiarvollisesti huonoimmat arviot saivat 11–13-vuotiaiden ikäryhmä, jossa keskiarvot olivat kaikilla osa-alueilla arvioituna alhaisimmat. Itsetunto osa-alue sai matalimmat arvion 11–13-vuotiaiden ikäryhmässä (Ka 2,7) sen ollen 1 pisteen matalampi kuin 7–8-vuotiaiden ryhmässä (Ka 3,7). Vastaavasti parhaimman keskiarvon kaikista osa-alueista sai 7–8-vuotiaiden arviot koulunkäynti osa-alueesta (Ka 4,6). Ikäryhmien ja tarkastelussa olleiden summamuuttujien osa-alueiden keskiarvot olivat 2,7–4,6 välillä.

Taulukko 18. Summamuuttujien ja ikäryhmien väliset keskiarvot.

	fyysinen hyvinvointi	psykkinen hyvinvointi	itsetunto	perhe	ystävät ja kaverisuhteet	koulunkäynti	osallisuus
Taustamuuttujat							
Ikä	Ka (Md)	Ka (Md)	Ka (Md)	Ka (Md)	Ka (Md)	Ka (Md)	Ka (Md)
7–8 v	3,9 (4,2)	3,7 (3,5)	3,7 (3,7)	4,0 (4,0)	3,7 (3,7)	4,6 (4,7)	4,1 (4,2)
9–10 v	4,2 (4,2)	3,7 (4,0)	3,5 (3,7)	4,0 (4,0)	3,9 (4,3)	4,1 (4,3)	4,5 (4,5)
11–13 v	3,6 (3,6)	3,4 (3,5)	2,7 (3,0)	3,7 (3,9)	3,1 (3,5)	3,1 (3,5)	3,8 (4,1)

Osallisuuden ja elämänlaadun osa-alueiden vertailussa havaittiin, että osallisuudella ja jokaisen elämänlaatu summamuuttujan välillä oli positiivinen korrelaatio. Tilastollisesti merkitseviä korrelaatioita havaittiin tässä tutkimuksessa osallisuuden ja psyykkisen hyvinvoinnin välillä ($r_s,705$, 2-suuntaisen testin p-arvo $\leq,001$) sekä osallisuuden ja perhesuhteet osa-alueen välillä ($r_s,646$, 2-suuntaisen testin p-arvo $,002$). Heikoin positiivinen korrelaatio oli osallisuuden ja ystävät ja kaverisuhteet osa-alueen välillä ($r_s,193$, 2-suuntaisen testin p-arvo $,414$). Muilla osa-alueilla korrelaatiot olivat heikkoja tai kohtalaisia korrelaatioiden ollessa $r_s,234$ - $r_s,384$ välillä. Osallisuuden ja elämänlaatusummamuuttujien yhteyksiä on kuvattu tarkemmin taulukossa 19.

Taulukko 19. Osallisuuden yhteydet elämänlaatusummamuuttujiin.

		fyysinen	psyykkinen	itsetunto	perhe	ystävät	koulunkäynti	elämänlaatu
Osallisuus	Spearmanin korrelaatio	$r_s,249$	$r_s,705$	$r_s,270$	$r_s,646$	$r_s,193$	$r_s,234$	$r_s,384$
	2-suuntaisen testin p-arvo	$,289$	$\leq,001$	$,250$	$,002$	$,414$	$,321$	$,095$
	N	20	20	20	20	20	20	20

7 POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Kid-KINDL-R-mittarilla tarkasteltiin uusperheen lasten elämänlaatua. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella uusperheen lasten elämänlaatu näyttöytyi heidän itsearvioimana kokonaisuudessaan hyvänä. Kaikkien vastaajien keskiarvo oli tässä tutkimuksessa 0,68. Paakkosen ym. 2019 tehdyssä tutkimuksessa suomalaisten lasten ja nuorten (7–17 v) elämänlaatu heidän itsearvioimanaan oli 0,85, joka on kokonaistuloksena jonkin verran parempi ajatellen kyseisen ikäryhmän elämänlaatuarvioita. Aikaisempi tutkimuksen on kuitenkin havainnut, että uusperheen lasten on raportoitu kokevan huonompaa hyvinvointia verrattuna kahden biologisen vanhemman kanssa eläviin lapsiin (King ym. 2018). Tässä tutkimuksessa kaikissa kuudessa elämänlaatu osa-alueessa keskiarvot olivat hyviä (asteikko 1–5). Elämänlaatu osa-alueiden keskiarvot sijoittuivat 3.4–4.0 välille, joka antaa myös viitteitä siitä, että osallistujat kokevat terveytensä ja hyvinvointinsa enimmäkseen hyvänä. Saatujen tulosten mukaan, mittarin kuudesta yksittäisistä osa-alueista itsetunto arvioitiin matalimmaksi osa-alueeksi sen saadessa huonoimman keskiarvon kaikista elämänlaatu mittarin osa-alueista. On esitetty, että uusperheen lapsilla saattaa olla tunne-elämään liittyviä vaikeuksia enemmän varattuna kahden biologisen vanhemman kanssa asuviin lapsiin. (Amato ym. 2016). Vastaavasti korkeimman keskiarvon osa-alueista sai koulunkäynti osa-alue. Vaikka uusperheen lasten koulutustaso on joidenkin tutkimusten mukaan todettu olevan keskimääräistä alhaisempi, on vastaavasti tuotu myös esille, että yhtä lailla uusperheen lapset saavuttavat korkean koulutustason uusperheen muodostumiseen liittyvistä riskeistä huolimatta. Tärkeänä nähdäänkin ymmärtää niitä tekijöitä, jotka edistävät koulunkäyntiin liittyviä seikkoja. Vanhempien rooli voi olla keskeinen nuorten kouluun liittyvissä odotuksissa ja pyrkimyksissä (King ym.2020), esimerkiksi läheisyys ja vuorovaikutus bonusvanhemman kanssa voivat vähentää kouluelämän haasteita (Jensen & Harris 2017a).

THL:n Osallisuusindikaattorilla tarkasteltiin uusperheen lasten osallisuuden kokemusta. Kokonaisuutena väittämissä oli tässä tutkimuksessa suurimmaksi osaksi myönteisiä vastauksia. Vastausjakaumien tarkastelu antaa viitteitä siitä, että osallisuuden kokemus aineistossa on melko hyvää. Korona ajan on todettu vaikuttavan nuorten osallisuuden kokemukseen heikentävästi. Erityisesti osallisuuden kokemus heikentyi vuosina 2019–2021 heikommassa asemassa olevien, vähemmistöön kuuluvien sekä vähävaraisten perheiden nuorilla. (Leeman & Virrankari 2022.) Leemanin ja Virrankarin 2022 tutkimuksessa

tarkasteltiin myös asumisjärjestelyiden vaikutusta nuorten osallisuuden kokemukseen. Sekä yhdessä vanhempien kanssa asuvilla nuorilla (Ka 76,4) että yhtä paljon kummankin vanhemman luona asuvilla nuorilla (Ka 75,6) oli korkein osallisuuden kokemus vuonna 2019, joskin molemmissa ryhmissä osallisuuden kokemus laski noin 3 pistettä vuosina 2019–2021. Tästä huolimatta osallisuuden kokemus on pysynyt melko korkeana yhtä paljon molempien vanhempien luona asuvilla verrattuna muihin tutkimuksessa verrattuihin asumiseen liittyviin taustamuuttuja ryhmiin. Tämä tutkimuksen tuloksessa on samankaltaisuutta keksiarvon ollen 79,0 siitä huolimatta, että se ei ole verrattavissa edellä mainittuun tutkimustulokseen.

Tarkasteltaessa taustamuuttujien yhteyttä elämänlaatusummamuuttujiin ja osallisuuden summamuuttujaan havaittiin tässä aineistossa kolme tilastollisesti merkitsevää yhteyttä ryhmien välillä. Iällä oli yhteyttä perhesuhteisiin ja koulunkäyntiin. Niin ikään iällä uuden perheen muodostuessa oli yhteys perhesuhteisiin. Aikaisempi tutkimus on tunnistanut, että lasten ikä voi vaikuttaa siihen, miten uusperheeseen suhtaudutaan (Jensen & Shaver 2013). Uusperheeseen sopeutuminen saattaa olla helpompaa pienemmille lapsille (Papernow 2018). On myös mahdollista, että teini-ikäisillä saattaa olla huonolaatuisemman suhteet sekä bonusvanhempaan että biologiseen vanhempaan verrattuna pienempiin lapsiin. (King ym. 2014). Vanhempien ero vaikuttaa usein kodin ja muun sosiaalisen ympäristön muuttumiseen. Tämän seurauksena nuori voi kokea kuulumattomuuden tunteen heikentymistä erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä kuten kotona, koulussa tai naapurustossa. (Rejaan ym. 2021.) Näihin tietoihin pohjaten tutkimuksessa havaittu tulos iän ja perhesuhteiden ja koulunkäynnin välisistä yhteyksistä on yhdenmukaisuutta aikaisemmin havaittuihin ilmiöihin.

Elämänlaatu ja osallisuus osa-alueita sekä taustamuuttujista iän yhteyttä toisiinsa tarkasteltiin vielä erikseen. Ikäryhmittäin keskiarvot vaihtelivat 2,7–4,6 välillä. Matalimmat keskiarvot olivat 11–13-vuotiaiden ryhmässä kaikissa muissa osa-alueissa paitsi perhesuhteet osa-alueessa. Vastaavasti ikäluokissa 7–8-vuotiaat ja 9–10-vuotiaat keskiarvot olivat likimain samansuuntaisia kaikilla osa-alueilla. Tutkimuksen vanhimman ikäryhmän alhaisimmat keskiarvot voi antaa viitteitä siitä, että esiteinikään ja varhaisnuoruuteen liittyy muutoinkin monia kehityksellisiä muutoksia ja haasteita. Se on myös aikaa, jolloin etsitään uudella tavalla suhdetta muun muassa itseen ja vanhempiin (MLL 2023). On todettu, että positiiviset perhesuhteet ja yhteenkuuluvuuden tunne voivat auttaa uusperheen lapsia selviytymään murrosikään liittyvistä haasteista (King ym. 2018).

Tutkimusmuuttujien välisiä yhteyksiä toisiinsa tutkittiin korrelaatio kertoimien avulla. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että osallisuuden ja jokaisen elämänlaatu summamuuttujan välillä oli positiivinen korrelaatio. Korrelaatiot sijoittuivat tutkimuksessa 0,193 ja 0,705 välille.

Korkeimmat korrelaatiot olivat osallisuuden ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä osallisuuden ja perhesuhteiden välillä ja ne olivat myös tilastollisesti merkitseviä. Muiden muuttujien välillä korrelaatiot olivat vähäisiä tai kohtalaisia. Alle 0,3 korrelaatiokerroin käytännössä tulkitaan niin ettei riippuvuudella ole merkitystä. Tulosten tulkinnassa tulee huomioida myös, että vaikka muuttujat korreloivatkin keskenään ei se välttämättä kerro niiden välisestä syy-seuraus suhteesta. (Heikkilä 2008.) Osallisuuden kokemus on kuitenkin todettu olevan merkittävä osa hyvinvointia. Osallisuuden kokemus kertoo siitä, että kokee olevansa merkityksellinen, uskoo vaikutusmahdollisuuksiinsa ja omaan toimintaansa elinympäristössä, jossa on. Osallisuusindikaattorin tulosten on havaittu aikaisemmassa tutkimuksessa olevan yhteydessä muun muassa elämänlaatuun. (Leeman & Isola 2024; Leeman & Virrankari 2022.)

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tässä tutkimuksessa pyrittiin etenemään systemaattisesti ja tarkasti sekä esittämään kuvaukset ja tutkimuksen eri vaiheet mahdollisimman tarkasti ja kvantitatiivisen tutkimusprosessin mukaisesti (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013).

Tutkimuksen kirjallisuuskatsaus on toteutettu systemaattisesti ja tutkimustiedon syntetisointi on kuvattu temaattista sisällönanalyysiä käyttäen. Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset kävi läpi vain yksi tutkija joka voi heikentää valittujen tutkimusten kriittistä arviointia ja laadultaan tasokkaiden tutkimusten valikoitumista mukaan. Tutkimusten läpikäynti pyrittiin kuitenkin tekemään tarkoin ja johdonmukaisesti sekä tarkastellen kirjallisuuden valinnassa merkityksellisiä asioita (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013).

Tutkimuksessa käytetty elämänlaatumittaria on käytetty useissa tutkimuksissa ja sen on osoitettu olevan toimiva sekä joustava ja sen katsotaan olevan psykometrisesti hyväksyttävä mittari elämänlaadun mittaamiseen Cronbachin alfa ≥ 0.70 . Mittarin katsotaan kattavan lasten elämänlaadun yleiset näkökohdat. Mittarin ikäkohtaiset versiot ottavat huomioon myös elämään liittyvät ulottuvuudet kehityksen mukaisesti. (Ravens-Sieberer & Bullinger 2000.)

Tutkimuksessa käytetty osallisuusindikaattori on kehitetty mittamaan osallisuuden kokemusta. Mittaria on käytetty eri kohde ja väestöryhmien tutkimuksessa ja sen katsotaan soveltuvan myös nuorten osallisuuden kokemuksen mittaamiseen. Mittaria on käytetty muun

muassa kouluterveyskyselyssä 2019 sekä FinLapset -tutkimuksessa 2020. Mittarin sisältövaliditeettia on arvioitu ja se on todettu hyväksi. Mittarin rakennevaliditeetin tarkastelu faktorianalyysillä on osoittanut, että mittari on yksiulotteinen mittari. Sisäistä yhdenmukaisuutta tarkasteleva Cronbachin alfa on todettu olevan hyvä $\alpha = 0.89$. (Leeman 2022.)

Tutkimuksen kyselylomake oli etukäteen testattu ja kyselyn avulla saatiin vastaus tutkimuskysymyksiin. Riittäväksi otoskooksi oli määritelty noin 66–69 vastaajaa. Tässä tutkimuksessa vastausprosentti jäi alhaiseksi sen ollen 29.41 % joten riittävää otoskokoa ei saavutettu, näin ollen tuloksiin täytyy suhtautua varauksella ja tulkita yksittäisten vastausten näkökulmasta. Kyselytutkimuksessa luotettavan ja riittävän vastausprosentin katsotaan olevan vähintään 40 % (Story & Tait 2019). Suomessa uusperheen lasten näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia on heikosti saatavilla, joten vertailua aikaisemmin tehtävien tutkimusten vastausprosentteihin ei voida esittää. Uusperheitä suomessa vuoden 2021 lopussa oli 49 622 ja näissä perheissä on keskimäärin n 2.07 lasta (Tilastokeskus 2022), voidaan siis päätellä, että tämä tutkimus on tavoittanut vain murto-osan kaikista uusperheen lapsista. Kyselyyn vastaajien voidaan kuitenkin arvioida olevan edustava joukko tutkimuskysymysten näkökulmasta ja vastaajien olettaa olleen uusperheen lapsia ja nuoria.

Tutkimusaineiston analyysi tehtiin seuraten tilastotieteen perusteita ja aineiston käsittelyn ja raportoinnin käsittelemisessä noudatettiin tilasto-ohjelman kuvailevia toimintoja ohjeiden mukaisesti (Heikkilä 2008; Holopainen ym. 2004). Aineiston analyysin luotettavuutta vähentää se, että tutkijan tekemiä analyyseja ja päätelmiä ei ole tarkistettu muiden toimesta.

7.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksessa noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK] 2023). Suomen uusperheiden liiton Stepping- hankkeen osalta on tehty eettinen ennakoarviointi, ja tähän on saatu puolto Turun yliopiston ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta 7/2022. Tutkimuksessa käytettyihin mittareihin on saatu lupa mittareiden kehittäjiltä.

Ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksen eettiset periaatteet ovat tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Tässä tutkimuksessa tutkittavat lapset osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Osallistuminen

tutkimukseen tapahtui StepApp- toiminnan kotisivujen kautta, josta he saivat tutkimustiedotteen sekä tutkimuksen tietosuojaselosteen luettavaksi. Tutkimustiedotteesta kävi ilmi tutkimuksen vapaaehtoisuus sekä heidän oikeutensa.

Alle 15- vuotiaan tutkimukseen osallistumisesta päättää ensisijaisesti hänen huoltajansa. Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta tutkimukseen osallistumiseen riittää hänen oma suostumuksensa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Lapset antoivat tutkimukseen osallistumisesta sähköisen suostumuksen. Suostumuslomakkeessa oli kohta, jossa alle 15-vuotiailta pyydettiin vanhempien suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Lasten tutkimisen yhtenä eettisenä haasteena tulee kuitenkin arvioida sitä miten pieni lapsi antaa suostumuksensa ja kuinka aidosti lapsen omat kokemukset nousevat tutkimuksessa esille (Vehkalahti ym. 2010). Lähtökohtaisesti päätöksen osallistumisesta tekee lapsi itse mutta käytännössä huoltaja viimekädessä päättää osallistumisesta. Etenkin pienten lasten kohdalla on myös haastavaa arvioida missä määrin lapsi ikätasoonsa nähden ymmärtää tutkimukseen tarkoitukseen ja suostumiseen liittyviä asioita. (Nieminen 2010.) Lisäksi sähköisiin kyselyihin tiedonkeruumenetelmänä liittyy vielä riski siitä, että tutkija ei voi olla varma kuka kyselyyn loppujen lopuksi on vastannut (Merikivi 2010).

Tässä tutkimuksessa tutkittavilta ei kerätty suoria henkilötietoja. Taustatietoina kysyttiin muun muassa lasten ikää, sisarusten määrää, millä luokalla vastaaja on, kotipaikkakunta sekä perherakenteeseen liittyviä kysymyksiä. Taustatietoja esitettiin lukumääräisessä muodossa. Tämän aineiston tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tuloksia käytettiin vain tutkimustarkoituksiin ja tutkimuksen raportointi toteutettiin huolehtien tutkittavien anonymiteetista. Yksittäistä vastaajaa ole mahdollista yhdistää tutkimustuloksiin niistä raportointaessa. Aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti yliopiston tietosuojapolitiikkaa, EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU 2016/679) ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tutkimustuloksissa ja muissa asiakirjoissa tutkittaviin viitattiin vain epäsuorilla tunnistetiedoilla (ikä) ja esitetään tutkimuksen tuloksissa yleisinä tilastotietoina. Tutkimusaineisto tallennettiin ja säilytetään tietoturvalisesti Turun SeaFile-pilvipalvelun kansiossa, johon on pääsy ainoastaan tukijalla itsellä. Tutkimusaineisto hävitetään kokonaan viisi vuotta tutkimuksen aineistonkeruun päätyttyä.

7.4 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa saatiin tietoa uusperheen lasten (7–13 v) koetun elämänlaadun ja osallisuuden kokemuksista heidän itse arvioiminaan sekä siitä miten heidän osallisuutensa

kokemus ja elämänlaatu ovat yhteydessä toisiinsa. Sekä elämänlaatu että osallisuus koettiin enimmäkseen myönteisinä. Taustamuuttujista ikä ja ikä uuden perheen muodostuessa olivat yhteydessä kahteen elämänlaatusummamuuttujaan. Iällä oli yhteys perhesuhteisiin ja koulunkäynti osa-alueisiin. Lisäksi iällä uuden perheen muodostuessa oli yhteys perhesuhteet osa-alueeseen. Vastaajan ikä toi ryhmien väliseen vertailuun hieman vaihtelua. Osallisuuden sekä elämänlaadun osa-alueiden välillä riippuvuuden suunta oli positiivinen ja vahvin yhteys oli osallisuudella psyykkiseen hyvinvointiin ja perhesuhteisiin. Tutkimustuloksia arvioidessa on otettava kuitenkin huomioon, että vastaajien määrä oli pieni ja edustaa vain hyvin pientä osaa uusperheen lasten yksilöllistä näkemyksistä vaikkakin vastaajien tuloksissa oli havaittavissa jonkinlaista yhteneväisyyttä. Tästä tutkimuksesta saadut tulokset eivät kuitenkaan ole yleistettävissä, vaan ne edustavat joidenkin uusperheen lasten käsityksiä heidän elämänlaadustansa ja osallisuuden kokemuksesta. Tutkimuksen suurimpana antina voidaan pitää juuri uusperheen lasten omien kokemusten kuulemista.

Tutkimuksen teoreettinen tausta tukee sitä ajatusta, että uusperheen lasten hyvinvointi on laaja kokonaisuus sisältäen monia eri osa-alueita. Toisaalta se toi esille myös sen, että uusperheen lasten ja nuorten subjektiivisista kokemuksista olevaa tietoa on vähemmän saatavilla. Olisikin mielekäästä tutkia toistuvatko samat havainnot isomman otoksen tutkimuksessa ja millaista mahdollista vaihtelua isomman otoksen tutkimuksessa tulisi esille. Siten voitaisiin selvittää laajemmin uusperheen lasten elämänlaadun ja osallisuuden kokemusten yleisyyttä. Tieto lasten kokemuksista ja niiden huomioiminen vahvistaa myös ammattilaisten kykyä kehittää tehokkaita interventioita uusperheille (Jensen & Howard 2015). Uusperheen lasten ja vanhempien välisiä suhteita tulisi vahvistaa esimerkiksi koulutuksen tai klinisen interventio toiminnan kautta. Ammatillaiset voivat tarjota tukea uusperheen vanhempien ja lasten läheisyyden kehittämisessä ja vahvistaa lasten kokemuksia esimerkiksi tukemalla kommunikoinnin parantamista. (Jensen ym. 2017c.)

Lasten hyvinvoinnin mittaaminen ei kuitenkaan välttämättä ole yksikertaista eikä lapsen äänen kuuluvaksi saaminen välttämättä aina helppoa tai itsestäänselvyys. Tämä vaatiikin suunnitelmallisuutta ja erilaisten toteutustapojen arviointia, jotta löydetään käyttökelpoiset menetelmät etenkin, kun kyse on vielä alakoulu ikäisistä lapsista. Strukturoitu kysely ei anna samalla tavalla tilaan lasten omien ajatusten kuulumiseen. Kysymykset voivat olla myös hankalasti tulkittavissa ja ne voidaan kokea mahdollisesti myös tylsinä. Lapsen kuulemisen kannalta onkin tärkeää huomioida millä tavoin ja millaisilla menetelmillä heidän kuulemisensa saadaan toimivasti toteutettua.

7.5 Jatkotutkimusehdotukset

Uusperheen lasten elämänlaatua ja osallisuutta tutkittiin tässä tutkimuksessa heidän itse arvioimanaan. Aikaisemmassa tutkimuksessa tuli esille, että uusperheen lasten näkemykset ovat vähemmän edustettuina uusperhetutkimuksessa. Lasten äänen kuuleminen tukee sitä, että heidän oikeutensa osallistua ja tulla kuulluksi tulee huomioiduksi. Uusperheen lasten hyvinvoinnin mittaamisella voidaan edistää kokemustietouden lisääntymistä ja saada juuri sitä tärkeänä pidettyä lapsen omaa arviota hyvinvoinnistaan. Tämä tieto voi auttaa myös uusperheiden lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia lisäämään ymmärrystä siitä mitkä tekijät ja prosessit vaikuttavat uusperhesuhteisiin sekä lasten hyvinvointiin. Uusperheiden lapsiin liittyvä tutkimus on ajankohtaista ottaen huomioon, että perheiden monimuotoisuus on vuosien saatossa lisääntynyt. Uusperheen lapsille myös annattava mahdollisuuksia sekä osoittaa sellaisia väyliä, joissa heidän kuulemisensa on mahdollista.

Tulosten perusteella ei voida esittää yleistyksiä. Tutkimus tuo kuitenkin esille vähemmän aikaisemmissa tutkimuksissa esille tullutta uusperheen lasten näkökulmaa ja edustaa osallisuutta lisäävää tiedon hankinnan menetelmää. Jatkossa onkin tärkeä jatkaa uusperheen lasten ja nuorten näkemysten ja hyvinvoinnin tutkimista eri näkökulmista.

Tutkimuksessa esille tullut osallisuuden yhteys elämänlaatuun erityisesti psyykkiseen hyvinvointiin ja perhesuhteisiin herättää tarpeen tarkastella jatkossakin näitä tekijöistä uusperheen lasten tutkimuksessa. Myös uusperheen lasten ikäkauteen liittyvät haasteet esimerkiksi murrosikään siirtyessä on havaittu. Siksi myös tämän ilmiön tutkimus uusperhetutkimuksessa voisi tarjota lisätietoa ammattilaisten työn tueksi kehittämään tapoja, joilla voidaan tukea uusperheen lasten ja nuorten hyvinvointia arjessa uusperhe- elämän erivaiheissa.

Lähteet

- Allard, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY, Helsinki.
- Allardt, E. 1993. Having, loving, being: An alternative to the Swedish model of welfare research. Teoksessa Nussbaum, M & Sen, A (toim.) *The Quality of Life*. Clarendon Press, Oxford.
- Amato, P., King, V. & Thorsen, M. 2016. Parent- Child relationships in stepfather families and adolescent adjustment: A latent class analysis. *Journal Marriage Fam.* 78(2), 482–497.
- Axford, N 2008. *Exploring concepts of child well-being: Implications for children’s services*. Policy Press.
- Ayittey, R., Yendork, J., Oti-Boadi, M. & Asante, K. 2022. Experiences of adolescent stepchildren in the stepfamily context in Ghana: A qualitative exploratory study. *Journal of Divorce & Remarriage.* 63(6), 422–440.
- Braun, V. & Clarke, V. 2008. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in Psychology.* 3(2), 77–101.
- Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010. Väestöliitto.
- Broberg, M. 2012. Young children`s well-being in Finnish stepfamilies. *Early child development and care* 183(3-4), 401-415.
- Coleman, M. & Ganong, L. 1990. Remarriage and Stepfamily research in the 1980s: Increased interest in an old family form. *Journal of Marriage and Family* 52(4), 925–940.
- Coleman, M., Ganong, L. & Russell, L. 2015. Stepchildren`s Views about former step-relationships following stepfamily dissolution. *Journal of marriage and family.* 77(3), 775–790.
- Dunn, J., Davies, C. & O`Connor, T. 2001. Family lives and friendships: The perspectives of children in step-, single-parent, and nonstep families. *Journal of family psychology.* 15(2), 272-287.
- Fine, M., Voydanoff, P. & Donnelly, B. 1993. Relations between parental control and warmth child well-being in stepfamilies. *Journal of family psychology.* 7(2), 222–232.
- Ganong, L., Sanner, C., Berkley, S. & Coleman, M. 2021. Effective coparenting in stepfamilies: Empirical evidence of what works. *Family relations.* 71(3), 918–934.

- Gold, S. & Edin, K. 2023. Re-thinking stepfathers` contributions: Fathers, stepfathers, and child wellbeing. *Journal of family Issues*. 44(3), 745–765.
- Guerin, A. & McMnamin, T. 2018. *Belonging: Rethinking Inclusive Practices to Support Well-Being and Identity*. Boston: BRILL.
- Grove, S., Burns, N. & Gray, J. 2013. *The practice of nursing research: appraisal, synthesis, and generation of evidence*. Seventh edition. Elsevier Saunders. St. Louis. Missouri.
- Heikinheimo, K. & Teerijoki, E. 2022. *Uusperheen ABZ. Käsikirja Uusperhe- Elämään*. Heikinheimo, K & Teerijoki (toim.) Suomen Uusperheiden Liitto ry. Books on Demand, Helsinki.
- Heikkilä, T. 2008. *Tilastollinen tutkimus*. 7. uudistettu painos. Edita, Helsinki.
- Herke, M., Knöchelmann, A. & Richter, M. 2020. Health and Well-being of Adolescents in different family structures in Germany and Importance of Family Climate. *International Journal of Environmental research and public health*. 17(18), 6470.
- Hoitotyön tutkimussäätiö [HOTUS]. (2018,2019) Tutkimusten arviointikriteeristöt (JBI). <https://www.hotus.fi/jbin-kriittisen-arvioinnin-tarkistuslistat/> Viitattu. 4.12.2023.
- Holopainen, M., Tenhunen, L. & Vuorinen, P. 2004. *Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS*. Tradenomia. Yrityssanoma Oy, Järvenpää.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy, Helsinki.
- Jensen, T., Shafer, K. & Holmes, E. 2017. Transitioning to stepfamily life: The influence of closeness with biological parents and stepparents on children`s stress. *Child and Family SocialWork*. 22(1), 275–286.
- Jensen, T. & Harris, K. 2017a. A Longitudinal analysis of stepfamily relationship quality and adolescent physical health. *Journal of Adolescent Health*. 61(4), 486–492.
- Jensen, T. & Harris, K. 2017b. Stepfamily relationship quality and stepchildren`s depression in adolescence and adulthood. *Emerging adulthood*. 5(3), 191–203.
- Jensen, T. & Howard M. 2015. Perceived Stepparent–Child Relationship Quality: A Systematic Review of Stepchildren's Perspectives. *Marriage & Family Review*. 51(2), 99-153.
- Jensen, T. & Lippold, M. 2018. Patterns of stepfamily relationship quality and adolescents short-term and long-term adjustment. *Journal family Psychology*. 32(8), 1130-1141.

- Jensen, T., Lippold, M., Mills-Koonce, R. & Fosco, G. 2018. Stepfamily relationship quality and children`s internalizing and externalizing problems. *Family Process*. 57(2), 477-495.
- Jensen, T. & Shaver, K. 2013. Stepfamily Functioning and closeness: Children`s views on second marriages and stepfather relationships. *Social Work*. 58(2), 127-136.
- Jensen, T., Shafer, K. & Holmes, E. 2017c. Transitioning to stepfamily life: the influence of closeness with biological parents and stepparents on children`s stress. *Child and Family Social Work*. 22(1), 275–286.
- Jensen, T. 2022. Stepparent- child Relationship and child outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Family Nursing*. 28(4), 321-340.
- Jensen, T. & Weller, B. 2019. Latent profiles of residential stepfamily relationship quality and family stability. *Journal of Divorce & Remarriage*. 60(1), 69-87.
- Jensen, T. 2019. A typology of interactional patterns between youth and their stepfathers: Associations with family relation-ship quality and youth well-being. *Family Process*, 58(2), 384–403.
- Jordan, T. 2012. *Quality of life and mortality among children: historical perspectives*. Dordrecht. New York.
- Kallinen, K., Nikupeteri, A., Laitinen, M., Lantele, L., Turunen, T., Nurmi, H. & Leinonen J. 2021. Lasten arjen hyvinvoinnin tekijät. *Kasvatus & Aika* 15(2).
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. 3. uudistettu painos. Sanoma Pro, Helsinki.
- Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. 2022. *Teoksessa Suomalaisten hyvinvointi*. Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. (toim.) *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. Punamusta Oy, Helsinki.
- King, V., Amato, P. & Lindstrom, R. 2015a. Stepfather- adolescent relationship quality during the first year of transitioning to a stepfamily. *Journal of Marriage and Family*. 77(5), 1179–1189.
- King, V., Boyd, LM. & Pragg, B. 2018. Parent-Adolescent Closeness, Family Belonging, and Adolescent Well-Being Across Family Structures. *Journal of Family issues*. 39(7), 2007- 2036.
- King, V., Boyd, LM. & Thorsen, M. 2015b. Adolescents` Perceptions of Family Belonging in Stepfamilies. *Journal of Marriage and Family*. 77(3), 761–774.

- King, V. & Lindstrom, R. 2016. Continuity and change in stepfather- stepchild closeness between adolescence and early adulthood. *Journal of Marriage and Family*. 78(3), 730-743.
- King, V., Pragg, B. & Lindstrom, R. 2020. Family relationships during adolescence and stepchildren`s educational attainment in young adulthood. *Journal of Marriage and Family*. 82(2), 622-638.
- King, V., Thorsen, M. & Amato, P. 2014. Factors associated with positive relationships between stepfathers and adolescent stepchildren. *Social Sciences Research*. 47, 16-29.
- Kesmodel, U. 2018. Cross-sectional studies – what are they good for? *Acta obstetricia et gynecologica Scandinavica*. 97(4), 388–393.
- Korhonen, L. 2021. Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. *Duodecim*. Terveyskirjasto. Verkkojulkaisu. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018> Viitattu. 21.11.2021.
- Korpilahti, U., Lassander, M., Valkeinen, H. & Hakulinen-Viitanen, T. 2015. KINDL-R: 1 Lasten ja nuorten terveyteen liittyvää elämänlaatua arvioiva geneerinen mittari. *Sosiaalilääketieteellinen aikakausilehti*: 2.
- Kumar, K. 2017. The Blended Family Life Cycle. *Journal of Divorce & Remarriage*; New York 58(2).
- Laaksonen, M. 2014. Puoliveli ja bonusäiti- uusperheen nimitysten kirjoa. *Kielikello*. Kielenhuollon tiedotuslehti. <https://www.kielikello.fi/-/puoliveli-ja-bonusaiti-uusperheen-nimitysten-kirjoa> Viitattu 17.2.2023.
- Leemann, L., Martelin, T., Koskinen, S., Härkänen, T. & Isola, A-M. 2021. Development and Psychometric Evaluation of the Experiences of Social Inclusion Scale. *Journal Of Human Development and Capabilities*. 23(3), 400–424.
- Leeman, L. & Virrankari, L. 2022. Poikkeuksellinen nuoruus korona- aikaan. *Nuorten elinolot- vuosikirja 2022*. Kekkonen, M., Gissler, M., Känkänen, P. & Isola A-M. (toim.) *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*.
- Leeman, L. & Isola, A-M. 2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta#Osallisuusindikaattorin_yleinen_kuvaus Viitattu 11.2.2024.
- Luoto, R. 2009. Kyselytutkimuksen suunnittelu. *Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim*. 125(15), 1647–53.

- Niela-Vilen, H. & Hamari, L. 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) 2.korjattu painos. Turun yliopiston Hoitotieteen laitoksen julkaisuja tutkimuksia ja raportteja. Sarja A:73.Turku.
- Nieminen, L. 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: Oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Lagström, H. Pösö, T. Rutanen, N & Vehkalahti, K. (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ry. Julkaisuja 101.
- Nurmi, J-E., Ahonen T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Nuru, A. & Wang, T. 2014. ” She was stomping on everything that we used to think of as a family”: communication and turning points in cohabiting (step)families. *Journal of Divorce & Remarriage*. 55(2),145-163.
- Manning, W. 2015. Cohabitation and child wellbeing. *Future child*. 25(2), 51-66.
- McMillan, R., Melsaac, M. & Janssen. I. 2015. Family structure as a predictor of screen time among youth. *PeerJ*. (6), e1048.
- McMillian, R. Melsaac, M. & Janssen. I. 2016. Family structure as a correlate of organized sport participation among youth. *PloSOne* 11(2), e0147403
- Merikivi, J. 2010. Nuorille kohdistetut internet-kyselyt ja huoltajien suostumus. Teoksessa Lagström, H. Pösö, T. Rutanen, N & Vehkalahti, K. (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ry. Julkaisuja 101.
- Minkkinen, J. 2015. Lapsen hyvinvointimalli. Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö.
- Moher D., Liberti A., Tetzlaff J & Altman D. 2009. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *PLos Medicine*. (6)7, 1-6.
- MLL 2023. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Lapsen kasvu ja kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/9-12-v/9-12-vuotiaan-personaalisuuden-kehitys/> Viitattu. 12.2.2024.
- Irvin, K., Fahim, F., Alshehri, S. & Kitsantes, P. 2018. Family structure and children’s unmet health-care needs. *Journal of child health care*. 22(1), 57–67.

- Papernow, P. 2018. Clinical Guidelines for Working With Stepfamilies: What Family, Couple, Individual, and Child Therapists Need to Know. *Family Process*. 57(1), 25–51.
- Pietiläinen, M. & Toivola, J. 2023. Valtaosa lapsista kasvaa edelleen aviopariperheessä-aviopareja aiempaa enemmän, uusperheitä vähemmän. Tilastokeskus. Tietotrendit. Artikkelit. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/valtaosa-lapsista-kasvaa-edelleen-aviopariperheessa-avopareja-enemman-uusperheita-vahemman-kuin-ennen/>. Viitattu 17.2.2023.
- Pulkkinen, L. 2022. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. 1. painos. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Pylyser, C., Buysse, A & Loeys, T. 2018. Stepfamilies Doing Family: A Meta Ethnography. *Family Process*. 57(2), 469-509.
- Pylyser, C., Loncke, J., Loeys, T., De Mol, J. & Buysse, A. 2020. Perceived mattering in stepfamilies: A social relations model analysis. *Personal Relationship*. 27(2), 366-384.
- Rattay, P., von der Lippe, E., Mauz, E., Richter, F., Hölling H., Lange, C. & Lampert T. 2018. Health and health risk behavior of adolescents-differences according to family structure. Result of the German KiGGS cohort study. *Plos One*. 13(3) 1-19.
- Rejaän, Z., van der Valk, I., Schrama, W., Aalst, I., Chen, A., Jeppesen de Boer, C., Houtkamp, J. & Branje, S. 2021. Adolescents' Post-Divorce Sense of Belonging. An Interdisciplinary Review. *European Psychologist*. 27(4) 1-14.
- Ravens-Sieberer, U. & Bullinger M. 1998. Assessing health-related quality of life in chronically ill children with the German KINDL: first psychometric and content analytical results. *Quality of Life Research* 7, 399-407.
- Ravens-Sieberer, U. & Bullinger M. 2000. KINDL. Questionnaire for measuring health-related quality of life in children and adolescents. Revised version. Manual.
- Sanner, C., Coleman, M. & Ganong, L. 2018. Relationships with former step grandparents after remarriage dissolution. *Journal of family psychology*. 32(2), 251-261.
- Sanner, C., Ganong, L. & Berkley, S. 2022. Effective parenting in stepfamilies: Empirical evidence of what works. *Family relations*. 71(3), 884–899.
- Siltanen, H., Hamari, L., Heikkilä, K., Parisod, H. & Holopainen, A. 2021. Hoitosuosituksen laadinta- käsikirja suositustyöryhmille. Versio 2.1. Helsinki Hoitotyön tutkimussäätiö.
- StepApp 2021. Ammattilaisille. Stepping-tutkimus. Verkkojulkaisu. <https://www.stepapp.fi/ammattilaisille/tutkimus/>. Viitattu 20.10.2022.

- Shujja, S., Malik, N., Adil, A. & Atta, M. 2017. Stepmother rejection and psychological maladjustment among stepdaughters: Mediating role of social competence. *Journal of Behavioral Sciences*. 27(2), 17–29.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. 2 korjattu painos. Turun yliopiston Hoitotieteen laitoksen julkaisuja tutkimuksia ja raportteja. Sarja A:73, Turku.
- Story, D. & Tait, A. 2019. Survey Research. *Anesthesiology* February 2019.130, 192–202.
- SVT 2021. Perheet [verkkójulkaisu]. ISSN=1798–3215. 2020, Liitetaulukko 4. Uusperheet 1990–2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 9.11.2022]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/perh/2020/perh_2020_2021-05-28_tau_004_fi.html
- Supli 2023. Tietoa. Mikä on uusperhe? <https://supli.fi/tietoa/mika-on-uusperhe/> Viitattu 17.9.2023.
- Tilastokeskus 2022. Tilastotieto. Julkaisut. Perheet. <https://www.stat.fi/julkaisu/cku2jk59k8sbo0c58x6z45mhx> Viitattu 10.1.2024.
- Tilastokeskus 2022. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Uusperhe. Verkkójulkaisu. <https://www.stat.fi/meta/kas/uusperhe.html> Viitattu. 10.11.2022.
- Tisdall, E., Kay, M., Davis, J. & Gallagher, M. 2009 *Researching with Children and Young People: Research Design, Methods and Analysis*, Los Angeles. SAGE Publications Ltd.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit. Lapsen osallisuus. Verkkójulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>. Viitattu 10.11. 2022.
- THL 2023. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus#otsikko2> Viitattu 14.2.2023.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3, Helsinki.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK]. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK ohje 2023. <https://tenk.fi/fi/ajankohtaista/htk-2023-ohje-julkaistu> Viitattu 14.3.2024.
- UNICEF 2020. Innocenti Report Card 16: Worlds of Influence – Understanding what shapes child well-being in rich countries.

- Vaarama, M.; Siljander, E., Luoma, M-L. & Meriläinen, S. 2010b. Suomalaisten kokema elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Teema 11/2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 126–149.
- Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström, H. & Pösö, T. 2010. Kohti eettisesti kestävää lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura ry. Julkaisuja 101.
- Webropol 2023. Kyselyt ja raportointi. <https://webropol.fi/kyselyt-ja-raportointi/> Viitattu 11.12.2023.
- WHO 2012. Programme on mental health. WHOQOL user manual. Division of mental health and prevention of substance abuse World Health Organization. 1-106.
- WHO 2021. Health Promotion Glossary of Terms 2021. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240038349> Viitattu. 13.2.2023.
- WHO 2022. Tools and toolkits/ WHOQOL. <https://www.who.int/tools/whoqol> Viitattu 13.2.2023.

Liitteet

Liite 1. Taulukko kirjallisuuskatsauksen tiedonhausta

Tietokanta	Päivämäärä	Hakulauseke	Tulokset
APA PsycInfo	14.9.2023	(stepfamil* OR "blended famil*" OR "reconstituted famil*") AND (child* OR "Child"[Mesh] OR stepchild* OR adolesc* OR young* OR youngster* OR teenager*) AND (wellbeing* OR "well-being*" OR health* OR "quality of life" OR "Quality of Life"[Mesh] OR "life quality" OR participat* OR belong* OR invol*)	170
PubMed	14.9.2023	(stepfamil* OR "blended famil*" OR "reconstituted famil*") AND (child* OR stepchild* OR adolesc* OR young* OR youngster* OR teenager*) AND (wellbeing* OR "well-being*" OR health* OR "quality of life" OR life quality OR participat* OR belong* OR invol*)	96
SocINDEX with full text	14.9.2023	(stepfamil* OR "blended famil*" OR "reconstituted famil*") AND (child* OR "Child"[Mesh] OR stepchild* OR adolesc* OR young* OR youngster* OR teenager*) AND (wellbeing* OR "well-being*" OR health* OR "quality of life" OR "Quality of Life"[Mesh] OR "life quality" OR participat* OR belong* OR invol*)	152
Web of Science	14.9.2023	(stepfamil* OR "blended famil*" OR "reconstituted famil*") AND (child* OR stepchild* OR adolesc* OR young* OR youngster* OR teenager*) AND (wellbeing* OR "well-being*" OR health* OR "quality of life" OR life quality OR participat* OR belong* OR invol*)	242

Liite 2. Taulukko kirjallisuuskatsaukseen valituista tutkimuksista

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
Amato ym. 2016 Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia nuorten ja heidän vanhempien suhteiden läheisyyttä sekä näiden suhteiden vaikutusta nuorten sopeutumiseen	n=1934 Poikkileikkausanalyysissä Uusperheen nuoret n=1408 Pitkittäisanalyysissä Uusperheen nuoret (varhaisessa aikuisiässä)	Määrällinen tutkimus, Piilevä luokka-analyysi (LCA) Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi Mplus versio 6	Läheiset suhteet sekä biologisiin vanhempiin että bonusvanhempaan (bonusinä) suojaavat nuoria monilta eri tekijöiltä, kuten sisäänpäin ja ulospäinsuuntautuvilta ongelmilta. Vaikutukset näkyivät masennusoireiden, rikollisen toiminnan ja päihteiden käytön vähenemisenä. Läheisyys äidin kanssa korreloi positiivisesti läheisyyteen bonusinän kanssa.	JBI 6/8
Ayittey ym. 2022 Ghana	Tarkoitus on selvittää uusperheen teini-ikäisten kokemuksia ja mitkä tekijät vaikuttavat heidän kokemuksiinsa sekä sitä mikä on uusperheessä asumisen vaikutus uusperheessä asuvan nuoren hyvinvointiin	n=22 Uusperheissä asuvaa tai asunutta teini-ikäistä nuorta 13–19-vuotiaat	Laadullinen tutkimus Fenomenologinen lähestymistapa Puolistrukturoitu yksilöhaastattelu Temaattinen analyysi	Tulokset osoittivat, että uusperheen nuorilla oli sekä mukavia että epämukavia kokemuksia, jolla oli psykologisia, sosiaalisia ja akateemisia vaikutuksia heidän hyvinvoinnilleen. Tutkimuksessa tunnistettiin 3 pääteemaa: kokemusten luonne, miellyttäviä sekä epämiellyttäviä kokemuksia synnyttävät tekijät sekä kokemusten vaikutus. Miellyttävät kokemukset liittyivät mm. tuen saamiseen bonusvanhemmalta, yhteisen ajan viettämiseen, perheeseen kuulumisen tunteeseen. Nuoret kohtasivat myös epämiellyttäviä	JBI 8/10

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
				kokemuksia ja epäasiallista kohtelua kuten kuritusta. Uusperheen nuoria vaivaavia asioita oli mm. verisiteen puute bonusaikuisen välillä sekä muiden vanhemmilta saatujen hyötyjen puute.	
Gold & Edin, 2022 Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia bonusisän läheisyyden ja aktiivisen osallistumisen sekä nuoren sisäänpäin suuntautuvan ja ulospäinsuuntautuvan käytökseen sekä kouluyhteyksien välisiä suhteita.	n= 563 Uusperheen lapset 9-vuotiaat n=738 Uusperheen nuoret 15-vuotiaat	Määrällinen tutkimus, Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi OLS regressiomalli	Positiiviset vanhemman ja lapsen väliset suhteet ovat tärkeä psykososiaalinen resurssi uusperheen lapsilla. Bonusvanhemmat, jotka sitouttavat lapsipuoltaan rakkaudella, kiintymyksellä ja arvostuksella ja välttävät vihaista ja aggressiivista ilmaisua pystyvät tarjoamaan tukea ja vaikuttamaan lasten sopeutumiseen ja koulusuhteeseen positiivisesti. Parisuhteen laadulla ei nähty selvää yhteyttä lasten sopeutumiseen eli vanhempien ja bonusvanhempien ja lasten väliset suhteet liittyvät vahvemmin lasten sopeutumiseen kuin parisuhteen laatu. Suurempi osa sekä lapsista että nuorista koki välit bonusvanhempaan läheisiksi.	JBI 4/8
Jensen & Shaver 2013 Yhdysvallat	Tarkoitus on selvittää tekijöitä, jotka ennustavat uusperheen suhteiden laatua. Tutkimus keskittyy uusperheen lasten ja	n=1088 Uusperheen lapset 10–16 v	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimuksen kohortti, kasvokkain sekä tietokoneella tehty	Avoin kommunikaatio lasten ja heidän äitiensä välillä, vähäiset riidat äidin ja bonusisän välillä, yksimielisyys vanhemmuudesta ja lapsen sukupuoli vaikuttavat siihen kuinka läheiseksi lapset kokivat välit bonusisään.	JBI 5/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
	bonusvanhemman läheisyyteen ja miten se ennustaa uusperheen toimintaa		Strukturoitu suljettukysely Tilastollinen analyysi Tavallisen pienimmän neliösumman regressio (OLS), Rakenneyhtälömalli (SEM)		
Jensen & Harris 2017a Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia uusperhesuhteiden laadun yhteyttä nuorten fyysiseen terveyteen	n=1233 Uusperheen nuoret Keski-ikä 15.38	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi (Mplus 7.0) Rakenneyhtälömalli (SEM)	Paremmat nuoren ja äidin sekä nuoren ja bonusisän suhteet sekä parisuhteen laatu liittyivät nuorten fyysisten oireiden heikkenemiseen. Bonusisän ja nuoren välisen suhteen laatu ennusti vahvasti nuoren fyysistä terveyttä koko murrosiän ajan, ja se liitettiin nuoren aikuisiän kroonisten sairauksien diagnooseihin.	JBI 6/8
Jensen & Harris 2017b Yhdysvallat	Tarkoitus on tarkastella perhesuhteiden vaikutuksia masennukseen kolmessa kehitysvaiheessa; teini-iässä, nousevassa aikuisiässä ja nuorena aikuisena.	n=758 Uusperheen nuoret Keski-ikä 15.55	Määrällinen tutkimus Kotihaastattelu. strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi (Mplus 7.0) Rakenneyhtälömalli (SEM)	Parempi äiti-lapsi suhteen laatu sekä bonusisä-lapsi suhteen laatu linkittyivät suoraan vähentävästi nuoren masennuksen teini-iässä. Uusparin suhteen laatu liittyi vähentävästi masennukseen nousevassa aikuisiässä ja nuorena aikuisiässä. Vanhempien ja nuoren välisen suhteen laatu näkyy vaikuttavan epäsuorasti masennukseen myöhemmissä kehitysvaiheissa murrosiän aikana ilmenneen masennuksen kautta	JBI 7/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
				Laadukkaat bonusisä-lapsi suhteet uusperheissä näyttävät vähentävän masennusta nuorten keskuudessa. Muualla asuva isä-lapsi suhde ei vaikuttanut nuoren masennukseen merkittävästi missään kolmessa kehitysvaiheessa.	
Jensen ym. 2017 Yhdysvallat	Tarkoitus tutkia läheisyyden vaikutusta stressiin biologisten vanhempien ja nuoren sekä bonusvanhemman ja nuoren välillä. eli kuinka vanhemman ja lapsen väliset suhteet uusperheissä vaikuttavat lasten stressiin	n=1139 Aikuista Asuneet uusperheissä 8–17 vuoden ikäisinä, Keski-ikä tutkimuksessa 24.2	Määrällinen tutkimus, Retrospektiivinen tutkimus Strukturoitu verkko kysely Tilastollinen analyysi Stata 13, Tavallisen pienimmän neliösumman regressio (OLS),	Tulokset osoittivat, että vanhempien suhteilla on vaikutusta lapsen stressiin. Läheisyys samassa taloudessa asuvaan bonusvanhempaan ja biologiseen vanhempaan oli yhteydessä vähempään stressiin nuorilla. Vastaavasti muualla asuvan biologisen vanhemman ja lapsen läheisyys oli yhteydessä hieman suurempaan stressitasoon nuorilla.	JBI 5/8
Jensen & Lippold, 2018 Yhdysvallat	Tarkoituksena on tunnistaa tekijöitä, jotka edistävät uusperheen toimintaa ja lasten sopeutumista.	n=1182 Uusperheen nuoret Keski-ikä 15.64	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Haastattelu (strukturoitu kysely) Tilastollinen analyysi Pitkittäisrakenneyhtälömalli (SEM) ja piilevä kasvukäyrämalli (LGCM)	Laadukkaat äiti-lapsi, bonusisä-lapsi sekä uusparin väliset suhteet vaikuttavat nuoren sopeutumiseen positiivisesti. Positiivinen vaikutus näkyy myös nuoren siirtyessä kehitysvaiheesta toiseen.	JBI 6/8
Jensen ym. 2018 Yhdysvallat	Tutkimuksen tarkoitus on tutkia uusperhe suhteiden laadun yhteyttä lasten	n= 191 Uusperhettä Lasten keski-ikä 11.3	Määrällinen tutkimus, Pitkittäistutkimus Perhehaastattelu; videonauhoite perheen	Lasten ja vanhempien välisten suhteiden laadulla oli yhteys lasten sisäänpäin suuntautuneisiin ja ulospäin suuntautuneisiin ongelmiin. Positiiviset	JBI 5/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
	sopeutumiseen varhaisessa murrosiässä sekä tunnistaa tekijöitä, jotka edistävät uusperheen toimintaa ja lasten sopeutumista.		vuorovaikutuksesta ja strukturoitu kyselylomake nuorelle, äidille ja bonusisälle Tilastollinen analyysi Pitkittäispolkuanalyysi Mplus 7.4	vanhemman ja lapsen väliset suhteet ovat tärkeä psykososiaalinen resurssi uusperheen lapsilla. Uusparin suhteen laadulla ei nähty olevan merkittävää yhteyttä lasten sopeutumiseen	
Jensen & Weller 2019 Yhdysvallat	Tarkoitus on selvittää, millaisia piileviä profiileja esiintyy yhdessä asuvien uusperheen jäsenten suhteiden laadussa ja miten nämä vaikuttavat uusperheen vakauteen	n=1646 Uusperheen nuoret	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi Piilevä profiili analyysi (LPA)	4 erilaista suhderyhmää oli edustettuna äiti-lapsi, bonusisä-lapsi ja uusparin suhteissa, jotka luokiteltiin; korkealaatuinen, korkealaatuinen parisuhde, korkealaatuinen vanhemman- lapsen välinen suhde ja huonolaatuinen suhde. Laadukas profiili oli yleisin (80 %) ja heikkolaatuisia oli vähiten (4 %). Laadukasta suhdetta ilmensi mm. läheisyys, välittäminen ja hyvä kommunikointi. Korkealaatuiset suhteet olivat yhteydessä myös siihen, että perhe pysyi vakaana.	JBI 7/8
King ym. 2014 Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia tekijöitä, jotka liittyvät positiivisiin nuoren ja bonusisän välisiin suhteisiin.	n=2085 Uusperheen nuoret Keski-ikä 15.39	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Haastattelu (strukturoitu kysely) Tilastollinen analyysi MPlus versio Rakenneyhtälömalli	Läheiset suhteet äidin kanssa ja läheiset siteet äidin ja bonusisän välillä liittyvät positiivisesti nuorten kokemaan suhteen laatuun bonusisän kanssa. Tulokset viittasivat myös siihen, että vaikutuksen suunta kulkee molempiin suuntiin eli äiti-lapsi-suhde ja bonusisä-lapsisuhde vahvistavat toinen toisiaan. Suurempi osa nuorista koki välit bonusisään läheisiksi.	JBI 4/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
King ym. 2015a Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia, kuinka uusperheen muodostumista edeltävät tekijät liittyvät bonusisän ja nuoren välisten suhteiden laatuun uusperheen muodostumisen jälkeen ensimmäisen vuoden aikana	n=179 Uusperheen nuoret	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi Mplus 6, Rakenneyhtälömallinnus	Äiti -lapsi suhde oli vahva ennustaja bonusisä-nuori suhteen laadulle ensimmäisen vuoden aikana uusperheen muodostumisen jälkeen. Lisäksi bonusisän ja nuoren välinen hyvä suhde vaikutti positiivisesti myös nuoren ja äidin välisiin suhteisiin. Muualla asuvan biologisen isän ja nuoren välinen suhde ei ollut merkittävä tekijä bonusisän ja nuoren välisen suhteen laadussa. Tytöt kokivat välit bonusisään vähemmän läheisiksi kuin pojat.	JBI 7/8
King ym. 2015b Yhdysvallat	Tutkimuksen tarkoitus on selvittää tekijöitä, jotka liittyvät nuorten käsitykseen perheeseen kuulumisesta uusperheissä	n= 2085 Uusperheen nuoret	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus, Strukturoitu kysely (haastattelu) Tilastollinen analyysi Mplus versio 6, Rakenneyhtälömalli	Kokemus äidin ja nuoren välisestä suhteen laadusta sekä bonusisän ja nuoren välisen suhteen laadusta olivat merkittävästi yhteydessä nuorten perheeseen kuulumisen tunteiden kanssa. Erityisesti äiti-nuori suhde oli erityisen merkittävä.	JBI 7/8
King & Lindstrom 2016 Yhdysvallat	Tutkimuksen tarkoitus on tutkia lapsen ja isäpuolen läheisyyden malleja murrosiän ja nuoren aikuisuuden välillä. Lisäksi tarkastellaan pysyvätkö välit vakaina ja mitkä tekijät vaikuttavat näihin väleihin.	n= 881 Uusperheen nuoret	Määrällinen tutkimus Pitkittäistutkimus Prospektiivinen tarkastelu Strukturoitu kysely Tilastollinen analyysi STATA 13	Läheisyyden malli, eli malli, jossa nuori ilmoitti olevansa läheinen bonusisän kanssa teini-iässä ja nuorena aikuisena oli yleisin malli (46 %). Nuoret, jotka kertoivat tuntevansa läheisyyttä bonusisää kohtaan, olivat asuneet pidemmän aikaa lapsuudestaan bonusisän kanssa. Nämä nuoret ilmoittivat myös tuntevansa itsensä läheisemmiksi äitiensä kanssa murrosiässä, ja heidän	JBI 6/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
				perheeseen kuulumisen tunne oli nuoruudessa jo vahvempi. Suurin osa nuorista pysyi läheisinä bonusisän kanssa, läheinen suhde nuoruudessa vaikutti läheisten välien säilymiseen myöhemmin.	
King ym. 2020 Yhdysvallat	Tutkimuksen tarkoitus on tarkastella, miten uusperhesuhteiden laatu liittyy uusperheen nuorten koulutustasoon nuorena aikuisena.	n=881 Uusperheen nuoret	Määrällinen tutkimus Pitkäaikaistutkimus, Strukturoitu haastattelu, tilastollinen analyysi Mplus 8, Rakenneyhtälö mallinnus	Laadukkaat bonusisä-lapsi suhteet sekä laadukkaat muualla asuvan biologisen isän ja nuoren väliset suhteet liittyivät positiivisesti mm. koulussa läsnä olemiseen ja koulumenestykseen. Äiti-lapsi-suhteen laatu ei vaikuttanut koulunkäyntiin. Äidin ja bonusisän suhteella oli kuitenkin merkittäviä välillisiä vaikutuksia bonusisän kautta mm. arvosanoihin ja nuoren kouluajatuksiin.	JBI 7/8
Nuru & Wang 2014 Yhdysvallat	Tarkoitus on tutkia uusperheen kehitysprosesseja ennen uusparin avioliittoa ja tutkia tapahtumia joilla uusperheen lasten kokemusten mukaan oli vaikutusta heidän kokemukseensa perheeseen kuulumisesta	n= 28 Uusperheen nuoret aikuiset Asuneet uusperheessä lapsena/nuorena	Laadullinen tutkimus Ideografinen lähestymistapa, Retrospektiivinen haastattelu	Tutkimuksessa tunnistettiin 6 ralaatiosuhdetta, jotka vaikuttivat perheeseen kuulumisen tunteeseen. nämä olivat: 1. laatuaika 2. uusi avioliitto/uudelleen avioituminen 3. muutokset kotitaloudessa ja perheen kokoonpanossa/muodostamisessa 4. muutto/maantieteellinen muutto 5. konflikti tai erimielisyys 6. prososiaalinen toiminta. Laatuaika vaikutti eniten perheeseen kuulumisen tunteeseen.	JBI 7/10
Pylyser. ym. 2022	Tutkimuksen tarkoitus on tarkastella uusperheen	n=86 Uusperhettä	Määrällinen tutkimus	Vanhempien ja nuorten merkityksellisyyden kokemusta ohjasivat	JBI 6/8

Tutkimuksen tekijä(t), vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite	Osallistujat	Tutkimusasetelma, aineistokeruu, aineiston analyysi	Keskeiset tulokset	Laadun-arviointi JBI
Belgia	jäsenten yksilöllisiä ominaisuuksia ja niiden roolia uusperheen jäsenten dyadisissa suhteissa. Lisäksi tarkastellaan merkityksellisyyden kokemusta sekä yksilö että dyaditasolla.	Nuori, biologinen vanhempi ja bonusvanhempi (n=258) Nuortenkeski-ikä 15.44	Poikkileikkaustutkimus Strukturoitu kyselylomake (muokattu kohdistuen kullekin osallistujalle), Tilastollinen analyysi, Sosiaalisten suhteiden malli (SRM)	pääasiassa yksilölliset tekijät. Bonusvanhempien ja nuorten yksilölliset ominaisuudet vaikuttivat siihen, miten he tunsivat olevansa tärkeitä muille perheenjäsenilleen mutta myös se missä määrin he pystyivät saamaan muilta perheenjäsenten merkityksen tunteita. Vanhemmat ja nuoret, jotka ilmoittavat korkeammasta merkityksellisyyden tunteesta toista perheenjäsentä kohtaan saivat myös heiltä vastavuoroisesti korkeampia arvioita. Biologiset vanhemmat kokivat keskimäärin olevansa perheelleen tärkeimpiä jäseniä ja heidät koettiin myös perheenjäsenten puolesta kaikista merkityksellisiksi.	
Shujja ym. 2017 Pakistan	Tutkimuksen tarkoitus on selvittää uusperheissä asuvien tytärpuolten sosiaalisen osaamisen(kompetenssin) roolia koetun bonusäidin hylkäämisen/torjumisen kokemuksen ja psyykkisen sopeutumattomuuden välillä.	n=141 Uusperheen lapset Keski-ikä 12.34	Määrällinen tutkimus Strukturoidut kysely, Tilastollinen analyysi SPSS21 ja PARScore 6.0	Tytöt, jotka asuivat bonusäitien kanssa kokivat heidät vähemmän torjovina ja hylkäävinä. Tytöt, joilla oli enemmän negatiivisia tunteita sekä negatiivinen maailmankuva kokivat suhteen bonusäitiin vihamielisempänä sekä enemmän hylkäämisen ja torjumisen kokemusta kun taas ne joilla oli suhteellisen vakaa itsetunto, emotionaalisesti hyvä reagoitakyky sekä emotionaalista vakautta. Sosiaalinen kompetenssi vaikutti tyttöjen käsitykseen äitipuolen hylkäämisestä ja psykologisesta sopeutumisesta.	JBI 5/8

Liite 3. Elämänlaatu ja osallisuus osa-alueiden jakaumien kuvaajat

